

המחנה

עתו שבועי

לכל עניני החיים, לספרות ולמדעים ולכל עניני היהודים.

יצא לאור בכל ערב שבת

מחיר החתימה על "המצפה" עם
ההוספה הספרותית החדשית
רמת המצפה:
באוסטריא-אונגריא:
השנה 7 כתרין
לחצי שנה 3.50
ארבע 1.75
באשכנז:
השנה 8 כתרין
ביתר הארצות:
השנה 9 כתרין — 9.50 בראנק,
על "המצפה" בלי ההוספה הספרותית
אין לתת.
אין הנחה מהמחיר.

מחיר מדועות או הזכות לנפטרים
לפי נדל השטח
כרכת מ"ג 60 הלר. כראש הגליון
שני כתרין.
גליון בודד 12 הלר.
המשנה מקומו עליו להודיענו מיד לא
רק שם מקומו החדש, כי גם שם
מקום בית הדאר הקודם.
קאנטא של פאסטשעק נומר 76.918
האדרסה לבית המערכת ולאדמיניסטרציה
"HAMICPE"
Kraków.
(בחיץ לארץ להיסיף: Oesterreich.)

Kraków, 19 Listopada 1909

גליון מז.

בראקא ו' כסיו פ' ויצא תר"ע

שמות עברים.

שם העצם של איזה דבר תלוי בהסכמת הרבים, כי תכלית קביעת שם העצם הלא היא למען יוכלו הכל לתת אות נכון ומוסכם על העצם, שבו מדברים. וככל אשר ירכו המשתמשים בשם עצם כן ירכו המסבילים וכן יכבד לשנות את השם. לפעמים נראה שאיזה קבוץ מסכים לכנות איזה עצם בשם ידוע ואח"כ בא העצם ההוא תחת יד קבוץ אחר חזק וגדול מן הראשון והוא קיבע שם חדש לעצם ההוא והשם הראשון נשכה והשם החדש נשאר קים. כן למשל ראינו בשמות ארצות וערים, שההליפו יושביהן או מושליהן ככל הזמנים וכן גם בשמות אנשים. פלוני נקרא בכית אביו מימי ילדותו בשם חבה ולמוף למשל מאיר'ל ואחר כן הוא בא כאנשים ושם החבה אינו טוב בעיניהם והם מסכים שמו לשם העקרי המוגז, סאיר. או גם להפך פלוני הוא בן משפחה הישנאה את החנופה ואינה יכולה להכב אף כן יקור בפניו ואינה קוראה לו רק אברהם. אבל המכרים והיודים בחוץ אינם יכולים לסבול שם פשוט בלי אות חבה והם מסכים שמו אברהמציה וכן נשאר השם קבוע. כמה דברים אמורים, בשם היחיד, אבל שם המשפחה קשה מאד לשנות, כי שם המשפחה נקבע ע"י קבוץ יותר גדול והוסכם מאת הרשות. גם המשפט על אדות יפי השם ובעורו תלוי בהסכמה. לפי האמת אין שם יפה ואין שם מנונה, אלא כל שם

שרבים דשו בו הוא יפה בעיני ההמון וכל שם שאינו רגיל הוא מכוער בעיניו. שים אדם אינו יכול להוכיח מדוע ישעיה הוא שם יפה ויוהנן הוא שם מנונה וככל זאת ההמון מבוה קצת את השם האחרון. לפי שאינו מצוי כל כך. זהו סוד הכוון, שינהלו תמיד המעטים והחלשים מאת הרבים החזקים. הרבים הם פופולרים והמעטים לא תאר ולא הרר להם, אף אם יצדקו ויתפז. בזה נבין מדוע היהודי היושב בתוך עמו ואין לו דבר עם זרים הוא שמה בשמו היהודי ולא יעלה על דעתו כלל לשנותו ואם נשנהו אנהנו ימצא בזה פגיעה בכבודו, כי בעיניו רק דעת הרוב היהודי הוא המכריע. אך היהודי המעורב עם הבריות, הנושא ונותן עם נוי הארץ ויש לו מהלכים בין התקפים והשליטים שבהם, יתביש בשמו היהודי ויתאמץ לשנותו, או עכ"פ לקצרו ולבלעו בראשי תבות. כי הוא אינו שם עוד את דעת הרוב היהודי לו לקו ולמשקלת; בעיניו דעת הרוב הנמר, שהוא מצוי בתוכו, הוא המכריע ובעיני הרוב הנכרי השם היהודי כוזב, לפי שאינו מצוי אצלו. שם המשפחה ישנו רק לעתים רחוקות. אבל סוף סוף היהודים הם מטבעם קונזרו-וויטיבים, מחויקים בכל דבר שכבר נתקבל ועליו אין להוסיף וממנו אין לגרוע. ע"כ כאשר הסכו משכילי היהודים בדור שעבר את רוב השמות היהודים לשמות נכרים, קברו רק מספר קטן של שמות קבועים ועימיהם. למשל תחת אברהם —

אדולף, תחת יצחק — אינגן, תחת יהודה יוליוס, תחת משה — מוריץ, תחת יהושע — אַזיאס, תחת מרדכי מרקוס, תחת הירש — היינריך או הרמן, תחת ליב — ליאון, תחת בער — בערנארד ועוד, והשמות האחרים האלה משמשים גם תחת שמות עברים אחרים, למשל גם ישעיה הוא אַזיאס, גם לוי הוא ליאון וגם אהרן הוא לרוב אדולף ועוד. בזה השפילו היהודים עצמם למדרגת נמוכי התרבות, כי כידוע סמן מובהק לעם ולקבוץ, שהיא בעל תרבות, אם שמות אנשים הרבה מצויים בתוכו. האכרים בארצות הסלבים וכאזיא ויותר נשיהם אינם משתמשים רק במספר שמות מעטים מן הלוח שלהם. ולאנגלים ולאשכנזים ישנם שמות בני אדם בלי מספר גם לקדמוניו העברים בתקופה הראשונה היו שמות בלי מספר ולא היו שמות קבועים כלל כמו להיות ולכהמה והיהודים המתופים בעיני הנכרים בשמות נכרים אינם אלא מתגנים ומשתפלים, בהשתמשם בשמות מעטים. וסוף סוף לא הרויחו מאומה, כי הכל יודעים כבר, שכל אדולף ומוריץ ואינגן ואַזיאס ומרקוס הם יהודים, כי העמים מתביישים כבר בשמות "היהודים" האלה ואינם משתמשים בהם עוד ומה הועילו בעלי הכושה בתקנתם?

והדבר הזה אינו חדש אצלנו. לא נכון הוא, שרק בדור ההשכלה האחרון התחילו היהודים לשנות שמותיהם. הרי כבר בתנ"ך ובתלמוד נמצא אנשים מצוינים לרוב, ששנו שמותיהם. אל נא

פיליטון.

תרבות החינים ותרבות היהודים.

יום יים באות עתה שמועות, המגידות על אדות הקונים ב"מלכות האמצע" ורפוא הריסותיה ושובה לתורה. לקונסטיטוציא הזכה חינה ולההכוננות הסחררות חדשה בצבאיתיה ע"פ המופת, שנתנה לה שכנתה האימה היפנית בהתפתחה המהירה, שאין כמה בהיסטוריה. יש משילים ספק באפשרות התחיה החינית. חינה עומדת עיד היום בסדרגה סוציאליה ותרבותיה, שעמדו עתה העמים העתיקים. נדירת העמים לא נגעה בה, מילכים בכפה וכובשי ארציה לא פרצו נגבוהה, חשבת ימי הבינים ואיר התקופה החדשה לא ערו אל מעבר חומתה הארוכה מעבר מזה ואל מעבר שלשלת הררי הימליה מעבר מזה, המוגרים את ארץ הפלאות הזאת בעד כל השפעה מחוצה לה. ע"כ עמד מעמה בה וריחה מלפני המבול לא נמר. בן מלפני המבול. כי אמנם יש רגלים לדבר, שכמו שאמדו חז"ל, שבארץ ישראל לא היה המבול והרפאים והנפילים. והענקים, הנזברים בימי יהושע ודור, היו שרירים כבני האים שלפני המבול, כן החזיקו הקדמונים גם את חינה לארץ, שא לא שלמו

בה אף מי המבול להשחיתה וגם בסיד בוני המגדל כדור הפלגה, לפי התורה וההגדה הבכליה, לא באו יושביה, כי לא נחשבו ככל בין בני נח. את יושבי חינה ושאר עמי אזיא המזרחית יחסו הקדמונים לבני קין, שנקומו היה, בארץ נוד (הודו, אינדיה) קדמת עדן, ושם קין ושם חינה (קינה) שם אחר הוא. גם הקיני יושב ערב ונגב יהודה מן הגזע הזה היה וממזרח אזיא באו. על כן ישנן הרבה נקדה-מגע בין התרבות החינית ובין התרבות היהודיה, שהשפעה מן הקיני, שישב בקרבן, כמו שנראה למטה בענין. כל העמים הקדמונים בני נח, הנחשבים בפרשת נח, מקומם ידוע במערב אזיא, בצפון אפריקה ובאירופה ובהם מן הגזע הלבן, הקוקווי, והעמים מהגזעים האחרים הירועים היום לא נחשבו שם. מזה נראה, שהחזיקה גם תורהנו את יושבי מזרח אזיא לעמים מלפני המבול. כי אין לומר, שא ידעה כלל התורה מאימה על אדות העמים האלה, כי ארץ נוד היא ברי ספק השם העברי הקדמון של אינדוא ושאר ארציה אזיא המזרחית, לכן העוברת, שיש לעם החיני ספרי דברי הימים של אלפי שנה לפני ההיסטוריה, איננה סתורה לספורי התורה, כי היא לא חשבה רק את חלק התבל הידוע לכל. על הגזע השחור אמרו קדמונינו במליצת האגדה, כי הוליד אדם ק"נ שנה שדן ולילין, כשפרש מחיה.

באירופה מאומה על אדות הארץ הענקית חינה ובנותיה, שמספר יושביהן בחמש מאות מיליון נפש אדם, יוהר מחצי בני האדם, שהיו אז בכל העולם. במפות הארץ מן הימים ההם היה במקום הארצות. הן כהם לבן גדול, כמו הכתם, שישנו עיד במקום הציר הדרומי. וככל זאת היתה לארץ הריה הרבית עתיקה גבוהה בת כמה אלפי שנה. התרבות החיה דומה מאד בהסדרותה הפוליטית והכלכלית לתבנית התיאוריה האנדרתית. יש שם מלכות קיסרית, אבל אין העם שת אליה לב ואינו מרגישה. יחס העם לממשלה הזרה לו הוא ביחס היהודים למכויות לפני שווי הזכות. ממשלת חינה וזיא ממשלת יחיד מהוקנה בשלטון הכמי הארץ, כעין ממשלת בהנים וכעין שלטין הרבנים בקהלות לפנים. כח הממשלה החיה ופעולתה הם כאין. על כן רגילים החינים מעולם, שלא לבטוח באמפירופסות הממשלה והם עוזרים לעצמם בכל דרכי חייהם. ענין האגודות מפרוץ שם. החיני אוהב את החברות הקטנות המקומיות, כיהודים, ולא רק אגודות כלכליות ואגודות של צדקה ועזרת האנשים זה לזה קימות בכל מקום כי אם גם בעלות תכליות מוסריות, כמו ללחם נגד מדות רעות ומנהגים רעים, המתפשטים באיזה מקום איגוד חליים רעים, גנבים ושודרים וכל פגע רע. בכל אלה אין הממשלה רוצה ויכולה לעזור והעם עצמו מסתדר לאגודות אגודות, המגבלות במקומן ובזמנן, לעמוד בפרץ ולבער את הרעה מקרבם. וכאשר הסור הרעה

קניניה בוויים בכל אופן ולא תועיל שום התחשבות והתענות וכל הכנעה לפני הרוב החזק. נשובה ונחונן את שמות קדמונינו וכוזה נחזיק „ברע“ עכ"פ במעוטו, כי התנ"ך אינו בזוי בעמים.

טנינים מדינים.

המבוכה באוסטריא. עמל ראש הקלוב בפולני פרופסור גלומבינסקי, לעשית פשר בין האשכנזים והמשנים, למען יוכל הפרלמנט להפתח בלי פחד אבסטרקציה — לא הכיא עיד כל פרי. המשנים עומדים על דעהם שכלי שנוי במניסטריום אין עבודה בפרלמנט והאשכנזים אומרים: בעד עבודה הכיית לא נשלם כל שבר למשנים. ובכל זאת החליטו האשכנזים עם הממשלה לנסות לפתוח את הפרלמנט בשבוע הבא, אולי יהנו המשנים לעבוד ואולי ביננים יצליחו הפולנים בעבודה הפשר. הפולנים נכנסו בעבי הקירה יען כי הקלוב שלהם כסכנה להתפוצץ, כי מפלגת העם הפולנים עומדים כצד האוניון הסלבי והומנים בדרישיתיהם.

המבוכה באונגרי. באונגרי הוטב המצב, כי מפלגת הפרוד נפרדה והיתה לשתי מפלגות והאחת מהן, שבראשה עומד פרנץ קישוט ראש המפלגה ומניסטר למסחר, נוטה לשלום עם המושל. בישיבת המפלגה הציעו הקנאים הקיצונים, שבראשם עומד יושב שהיה נשיא הפרלמנט עד כה, לדרוש כנק לאומי איננרי לראש שנת 1911 וקישוט הציע שהם בנק אונגרי, בלי קביעת זמן, רוב המפלגה דחה הצעת קישוט וקבל הצעת יושב. או יצא קישוט והנאמנים לו כן הבית ויסרו מפלגה חדשה על שמו והתחברו לאגודה עם מפלגת המחזיקים ביסודי הממרכה ועם מפלגת העם. וכן חדלה מפלגת הפרוד להיות הרוב בפרלמנט האיננרי, פנה הודה, פנה זיהו. רוב הבית הוצה בפשר. ויושב התפטר ממשרת הנשיא, כי אין לו עוד רוב בבית ונשיא אחד נבחר ממפלגת קישוט ומישנו ממפלגת החקים וממפלגת העם, ומפלגת הפרוד שבה למדרגת אפוזיציא. ראש המניסטריום וקישוט ואנדרשי כבר היו אצל הקיסר והפשר קרוב לכא לידו נמר אחרי שבטל קישוט לע"ע הנאי בנק נפרד ודורש רק זכויות כצבא והמלת חובה על הבנק האימפריאלי-אונגרי — כהסכמת אוסטריא — לשלם כסף מוזמן בעד כל שמרות הבנק המוכאים לו, למען לא יגרע מחיר השמרות בחוץ לארץ ותוכל אונגרי לעשות עסקים בחוץ לארץ ולא תהיה תלויה כדעת אוסטריא.

הזה, שאינו לא יהודי ולא נכרי, אין כל טעם לקרוא בו לילד, שאינו יכול למחות, ולמה להתעקש לזכות בו את הילד, אם ירוע לבל, שלא רק הילד יחלפו כגדלו בשם נוצרי, כי-אם גם אמו לא תקראהו בן? לכן נשובה לשמות העברים, שיהיו לכבוד גם למתבוללים נכונים במצאם, שהעמים הנאורים מרכים להשתמש בשמות מן התנ"ך. אבל מה לנו לכוגדים, אנו נדאג לבנים נאמנים. ונוסיף על השמות העברים המצויים בתוכנו גם את השמות שאינם מצויים. למשל: עבר, פלג, הצרון, כלב, הור, יצהר, מרר, הכרון, אליצפן, אליצור, אהליאב, נהשון, עמינדב, מכיר, עמרם, איתמר, אביסף, אלדר, מירד, נרב, עתניאל, אהוד, מנח, בועז, גרעון, עברון, יפתח, ברק, יאיר, גלעד, עלי, אביתר, הפני, אסף, הימן, איתן, יואב, אבישי, אליאב, איוב, צופר, אחיהו, מיכיהו, חזקיה, יאשיהו, יותם, צפניה ועוד כמה שמות, שכל אדם יבחר כטוב בעיניו. וכיחוד יש לעשות בן בשמות הנשים, שהן עניות מאד בשמות עברים ורובן נקראות בשמות גרמניים נושנים, שהן מתביישות בהן והן או אמותן מוכרחות להוסיף עליהם מיד שמות נוצריים, ולמה לנו שמות כפולים, שהם בכמה מקרים לפוקה ולמכשול בחיים ורעות רבות צומחות מן השם הכפול המיותר? למה לנו הצרה הזאת? האין טוב לנו לעזוב את מנהג העלאת שם הכנות בשמות אמות המשפחה ולקראו לבניתינו הנולדות רק שמות עברים מאלה שנשארו לנו למשמרת בתנ"ך ובתלמוד ואשר רק מעוטם קבלנו. למשל לא היה מול לשמות עדה, בלהה, זלפה, אסנת, פועה, אלישבע, נועה, חנה, תרצה, יעל, אבגיל, אחינעם, אביטל, מעכה, תמר, נעמי, רות, מרב צרויה, רצפה, חנית, אבישג, יכליה (אשת אמציה), ירושה (אשת עזיהו), חפציה (אשת חזקיה), ירדה (אשת אמון), זבירה וחמיטל (נשי יאשיהו), אפרה, עזובה, עטרה אביהיל עיפה (ברה"י). אם יהיה לנו אוצר רב של שמות יהודים לא נצטרך עוד לקרוא לאדם אחד בשני שמות או בשלושה, דבר הגורם לנו לפעמים עמל ותלאה, כידוע והוא מנהג הנוצרים ע"פ לוח הקדושים. באבותינו לא היה לאדם רק שם אחד. לפעמים נשחק בלעג על נשים פתיות, אשר להן שמות „יהודיים“ כלומר גרמנים והן מחליפות אותם לפי דעתן בשמות הנכרים מריא, אנה (הנה), אלישבעת, יאהאנא, שושנה, יודה (יהודית) ואינן יודעות, כי נכשלו בשמות עברים. ולמה לנו כל הפתיות הזאת, שאין בה תועלת? היהדות וכל

נזכיר שמותיהם, לבל יהיה לננאי להם. בכלל אין זה סמן מובהק להתבוללות. קדמונינו שבתנ"ך ובתלמוד כפי הנראה לא שנו שמותיהם לשם התבוללות, רובם לא בעצמם שנו שמותיהם, אלא הסכיבה הנכרית, שהיו מצויים אצלה, קראתם בן והשם הור נתקבל גם אצל היהודים ונקבע לדורות. אבל גם בימי הבינים אהבו היהודים לשנות שמותיהם, לזנוח את השמות העברים הרבים שהנהיגו אבותינו ולהעלות לבניהם שמות נכרים. למשל מהו השם טודרוס, אנשיל, זיינבל, נצל, פייבל, קלמן, קלוגמוס, מענדל, גאנוס וכו' ושמות החיות היהודים ורוב שמות נשינו ורוב שמות היהודים הספרדים, אם לא חקוי מנהג הסכיבה הנכרית, המכזה ומתעבה את השמות העברים, שאינם מצויים אצלם, לפי שהם שמות המעוט החלש. אבל מה הועילו היהודים ההם בתקנתם? הלא נראה כלנו, שהנכרים כבר זנחו את רוב השמות ההם ואת רוב שמות נשינו, שקבלנו מהם והשאירום לנו למורשה והם חזרו עתה לבנות את השמות האלה, לפי שהם מצויים רק אצל היהודים המעטים והחלשים. מי לא יוכח עתה, כי בן יהיה וכבר הוא גם גורל שמות היהודים החדשים אדולף, איגנין, מקס, היינריך וכו', שבני העמים יתביישו בהם, לפי שהם מצויים אצל היהודים ואנחנו נחזיק בהם עוד מאות בשנים, כמו שאנו מחזיקים עוד בשמות הגרמנים הפראים ליב, בעה, הירש ובשמות הגרמניים העתיקים של הנשים אחרי זנוח אותם בעליהם הנכרים ונשוב להיות לבוז? מפני חרפת הרבים התקפים לא נמלט לעולם.

האין טוב לנו בזמן התחיה הלאומית, לשוב לשמות העברים הרבים, אשר נשארנו לנו כמקרא ובתלמוד? הלא זה יהיה תפארתנו בהיות לנו שמות דבים מאד, כי זהו, כאמור, סמן תרבות גבוהה המנהג לקרוא את הבנים כשמות אבות אבותיהם, שהלכו לעולמם, אינו מיוסד בתורה הוא רק מנהג אריסטוקרטי של העמים, שקבלנוהו בגולה, כי היהודים רגילים מעולם לחקות מנהגי גדולי העמים (ראה למשל מנהג השטריוטל ובגדי המשי לשבת, שהיו בשנות מאות שקדמו רק תלכשת אצילי העמים הסלבים ואנחנו קבלנום מהם אהרי שבטלו אצלם, לפי שהיהודים נוהגים להתאחר בכל נהגם וכל דעה). לכן היהודים המכונים זאת יוכלו להתגבר על המנהג ועל תרעומת הנשים והקרבנים. אם היה שם הנפטר או הנפטרה שם גרמני עתיק ונושן וידוע לכלנו, שהילד כאשר יגורל יבוש בשם

האמתות למחסיר קוראים משלמים לעהון ודספר עברי. אבל נחזור לענינו. חקי הענשים החינים מקילים מאד, הם יודעים חנינה וקריאת הגר לפני ביה"ד הגדול. האדם בכלל הוא חפשי. בנים נשואים וזנות נשואות יושבים ביחד עם אבותיהם בתפישת הבית אחת, כמו אצל היהודים החרדים. ועל בן משיאים גם בחינה את הבנים והבנות מיד בהגיעם לפרקם. כל התרבות עומדת על המשפחה וספרי יחש ישנם לכל משפחה מדור לדור. ע"ב נעשה שם כבוד אב אחרי המות למין עבודה זרה. מעין זה יש אצלנו ענין ה„יאהרצימ“ וההשתטחות על קבר אבות. אבל לנהוג מנהג ע"ו באבות אי אפשר אצלנו. ההסתפקות במעט היא שם במדה, שאין לנו מושג ממנה. החיני יכול להיות כל היום בעשרים פרומות ושכר פועלים הוא אצלם קמן מאד. ע"ב אין הסכסוכים בין עשירים ועניים מצויים כל כך. הקרקע נחלק בחינה לחלקות קטנות מאד. לרוב האברים אין רק שדה בן הקטר אחר עד שלשה. שדה טט"ו הקטר ומעלה הם רק יוצאים מן הכלל. אחוזות גדולות כמו באירפה במעט שאינן מצויות. עבודה הארמה עומדת בראש כל המלאכות והיא כמדונה הגדולה. זריעת אורז ודגן נעשה כאיפן עבודה הננים, וחדות שמקומם יפה נושאים פרי שש עד שמונה פעמים בשנה. במקצוע

אבל בישראל, שכל אחד ואחד מצוי אצל הספרות אם רב או מעט ואין בנו אף אחד, שאינו יודע עכ"פ לקרוא עברית, על-כן אין ידיעה הכתיבה מעלה גדולה, אי-יהודיעה היא חסרון גדול. אמנם זוהי אליה וקוץ כה. לפי שאין מכבדים את הספרות ואין חושבים את הסיפרים לאנשים מירמים מעם, לכן אינם יכולים להשתלם בראוי ולהתרוכס מעל המדרגה הבינונית, כמו שהוא גם בחינה. ולכן אין העם חפץ לשלם בעד ספרים עכרים, אע"פ שכלנו אוהבים לקרוא — חנם, כי אין זאת אצלנו מעלה כלל. צרך הקריאה העברית הוא אצלנו בצרך שאיפת האויר ושהתיה המים בצמא, שהם תמיד חנם. ישנם רבים מאד בתוכנו, שלעולם לא יתירו לעצמם לגנוב שיה פרוטה או להנות משל אחרים חנם ובכל זאת ננבת ספר אינה כלל גנבה בעיניהם... ומצד אחר לפי שידיעת הכתיבה היא כללית, ע"ב כל אדם מישראל וביחוד הבחורים והולכי כמל משתוקקים לחבר ספרים (בזמן האחרון להספיק חמר ספרותי לעתונים המעטים) ולפי שאי אפשר שמספר הקוראים יהיה מספר הסיפרים, אין הסיפרים רואים ברכה בעמלם ואף לא תועלת מוסרית, כי אין אפשרות שיהפרסמו מחשבות כל אחד ואחד מישראל. ע"כ ספרותנו כשפל המדרגה. כל יודע עברית מהימר, שנס הוא מחבר וסופר בפעל או עכ"פ כבח ולפי שאין לו אפשרות להתפרסם, הוא עוזן ושומם את כל סופר וכל ספרות ויחדל גם לקרוא. זוהי הסכה

במלה האגורה ממילא. כל חיני הוא חבר לפחות לאגודה אחת כזאת. אין שם חובת למוד ואף לא כתיספר של הממשלה, היא רק תבחן את יודעי הספר בכואה לקתהם למשירותות. ובכל זאת עומדת שם הדעה בטעלה רמה ומוסיף דעת מוסף כבוד ואין אף חיני אחד, שאינו יודע לפחות לקרוא. גם בזה הם דומים ליהודים. בעוד שכאירפה, אף בעמים הנאורים, ישנו חלק ידוע בעם, שאינו יודע לקרוא ובימי הבינים אף מלכי אירפה ושריהם לא ידעו לכתוב, הנה בחינה כל אדם הוא יודע ספר. בהיות מלאכת הכתיבה אצל החינים כללית ומיכנה מעצמה ככל אדם, על כן אין אדם משתכר מאימה בכתיבתו ואינה די מערה יתרה, חמר ידיעת הכתב הוא שם חסרון גדול כחסרון כח הראיה או השמיעה, אבל ידיעתה אינה מעלה, על כן אין הסופרים יכולים להתפאר שם ולהתכבד על פני העם, כמו שהם באירפה, כי המצב כמו אצלנו. הספרים הם בחינה כזול הוול כספרי התורניים שלנו וכל חינה היא טמש ביבליותקה גדולה, כמו שהיה רחוב היהודים בערי פירן. מה נחמה נמורה לסופרינו אנו רס"פים והחכמים מהאיננים אצלנו, שאינם משתברים כמו ספרי עמים אחרים באירפה ואין העם מכבדם כראוי. זוהי כעיהנו, חכמתנו ובינתנו נגד העמים. בכל עמי אירפה מראכת הספרות היא מלאכה גדולה, אמנות נפלאה, לפי שאינה מצויה בכל העם.

צרות אנגליא. כל האומר אנגליא היא מאושרת מכל הארצות אינו אלא מיעה. יש גם לממלכה הגדולה והאדירה והעשירה דאגות מכית ומחוץ. מכית כריב אדירי ההון עם העם. הממשלה הברלית ערבה חקי כספים חדשים, לחלק את עול הוצאות הממלכה במדה שוה לפי הון כל אדם והעשירים אינם מסכימים, הם אומרים כי המטיל על העשירים מס יותר מעל הבינונים הוא אנרחי או סוציאלי ואינו ראוי להיות יועץ ומלך ולשלט בממלכה. הממשלה רוצה לסגור את הפרלמנט ולהבתיב בחירות חדשה, למען ישפוט העם בין הממשלה ובין העשירים. ומחוץ נעשה דאגת הודו קשה מיום ליום. המורדים מתרבים שם וקושרים קשר חזק על הלוחצים האנגלים, זה עתה נזרקו במכות על משנה המלך האנגלי המושל כהודו וכאשר נשלט מהן, כי ההפוצצו הבמכות כאשר כבר עברה מרכבתו, נזרקו עליו שתי חניתות, וגם הן הטאו את מטרון ונצל בנם מן המות. לא יארבו הימים וכל הארץ הגדולה, שמאתים מיליון מספר יושביה, הפרוק עול האנגלים מעל צוארה במלחמה קשה וארוכה.

על המצפה.

חות דעת על אדות הקונגרס התשיעי.

בעמדנו לפני הקונגרס הציוני כהמבורג והעתונות העברית סלאה וכוחים שונים ע"ד שני הפרוגרמה הכולית ע"י שני המצב בטורקיא וע"ד העבודה הממשית, שיש לאחוז בה בשביל הצלחת הנועתנו וכו'; בעת שנוכל כבר לראות מראש, שהקונגרס הזה יהן לנו ענין רב לענות בו וההחלטות שיתקבלו בו תהיינה נכבדות, חשבתי לנכון להתראות עם מספר הציונים המצוינים, החיים בכירת בוקובינה — מצורת התנועה הלאומית לפי דברת הסופר שיללער מלכוב — ולשמע חות דעתם על הענינים העומדים על הפרק בתנועתנו ולמסור דבריהם לקהל הציוני ב"המצפה", למען יועילו לכוון הדעות והמושגים, ואולי יהיו סהם גם הוצאות ממשיות עם תועלת להנועתנו.

עתה אמסור את שיחתי עם הציוני הנודע עורך-הדין ר"ד טאיר עכנער.

על שאלתי מה דעתו ע"ד שני הפרוגרמה הכולית, שרכים דורשים עתה, ענני:

אנכי הנני מן אלה, האומרים, שלא המדרש הוא העיקר אלא המעשה. וזוכר הנני עוד כדיוק את

היבוח, שעודרה בקהל הצירים כבול קביעת נוסחה הפרוגרמה. שמעתי שמה את חלוקי הרעות, שהיו בזה. יש שרצו שיקבעו את הנוסח „אָלְקֶרֶרֶכְמֶלֶיךְ" ומהם שאמרו, שדי רק בנוסחה „אָלְקֶרֶרֶכְמֶלֶיךְ-רֶעְמֶלֶיךְ". ההבדל ידוע למתבונן. הנוסח הראשון דורש, שהממלכית והעמים יסכימו והשני דורש רק במחון סהם. בשביל לבוא לידי החלטה נקבע ועד מיוחד, שידון כדבר הזה ובראשו עמד נורדאו. אחרי המעמד נורדאו נהקבל הנוסח הקים „אָלְקֶרֶרֶכְמֶלֶיךְ-רֶעְמֶלֶיךְ", כבדי שלא נפגע מעצור אצל ממשלה טורקיא, שהיא היא העיקר. ונורדאו הוסיף אז לאמר, שעיקר הדבר היא העבודה והמעשה ולא מדרשי מלים. והנה עתה גם אם נשהנה מצב הענינים בטורקיא הנה פרס שמענו מפי איזה דיפלומט טורקי, שהפרוגרמה שלנו מעוררת אי-רצון בספירות הממשלה ועוד שניה, כי שני פרוגרם מראה על חולשת הדבר, ופרוגרמה איננה דבר הלוכש צורה ופושט צורה ככל עת וככל שעה, רק כרחק גדול, בשאין ררך לנטות ימין או שמאל, וחוף לזה לפי דעתי אצלי הדבר עוד מוטל בספק אם כבר נצחו הברלים הטורקים נצחון גמור, כי כנידע כל רבוליציא וממשלה חדשה הנשענת על הצבא עפ"י נסיונות ההיסטוריא אין סופה להתקיים וכא וראה מה היה במהפכה הצרפתית. למחר או לאחר זמן עומד נגראל אחר ומהפך הקערה על פיה ואנשי הצבא שומעים בקולו. ובפרט שהשורטמן עברול חמיד עורדנו כחיים ואם גם עתה נשהנו הדברים הנה למיחש מיהו מבעיא. אבל לוא גם נניח, שהשלטון הנוכחי בטורקיא יחזיק מעמד ויתכסם בראוי, איזה מעצור יש לנו בפרוגרמה הכולית כמות שהיא בשביל העבודה הממשית?

על שאלתי מה דעתך, איזה הוא הדרך היותר נכון, שעלינו ללכת בו בשביל להרבות אוכלסי ישראל בפלשתינה ולעשות איזה מעשה של ממש, ענני:

לפי דעתי לא טיב עושים המנהיגים, ששמו עיניהם רק בעבודה האדמה והקולוניזציא האגררית. אמנם מודה אני, שהיסוד ככל מדינה הוא האכר, אבל עלינו להסתכל בשני דברים: ראשית ארמת ארץ ישראל נהפכה כמעט כלה לאדמת סיד (קאֶרֶסֶט) ושמיד ושית יכסיה, ובשביל להפכה לאדמה פוריה הנוהגת חיים לעם עליה, הנה צריכים עבודה ארוכה וכבדה ביותר, והשנית אל לנו לשכוח את העוברא הקימת, כי היהודים לא יהפכו לאכרים החיים על אדמתם כמעט בשום אופן. היהודים מאז לכתם בנולה נהיו לסוחרים והנרים, דבר שנהיה כבר לשכעם העיקר, וכאמור לא יהפך היהודי לאכר בנקל

ועלינו ע"כ להשתדל בדרך אחר בשביל להשיב את הארץ לאינה ע"י יהודים, היינו ע"י חרשת המעשה, האינדוסטריא, המסחר, הוצאות המינירליים המרובים מן הארץ והיהודים ישונו להיות הכנעניים (הפיניקים) המורדנים של פלשתינה. ולפי מצבה הניאונרפי, שאין רונמתו לטוב, נוכל וגם נעשה בזה חיל יותר בנקל. ובוא וראה כמה בח האנגלים, העם היוהר נכבד בעולם והבלגים, שאדמה ארצם מצערה מאד, גדול. עלינו רק להשתדל אצל הממשלה הטורקית, שתראה בניסה היהודים בלי שום עכוב לארץ ישראל, ונתחיל לעבוד כיסוד בתי חרשת גדולים, מחצב הרים, מסלות ברזל, ועי"ז ינהרו רבבות מאחינו לא"י והארץ תבוא ממילא ליד אוכלסי היהודים. ולפי דעתי לא רחוק היום, שממשלה טורקיא הסיבלת מריב לאומים שונים בארצה יותר מאוסטריא, הכרת לתת להרבה נפות אוטונומיה ארמיניסטריטיות תחת חסותה של הממשלה המרכזית בקושטא, ואז אם אנחנו היהודים נהיה המרוכים בארץ ישראל כמוכן הנהן לנו האוטונומיה המגיעה לנו. כמוכן נוכל לעסוק גם בעבודה הארמה, אבל אל היתה זאת לנו לפיקה ולעיקר שאין לזוז ממנו ולזנוח בשביל זה הענפים האחרים.

על שאלתי מה דעתו על הצעה פסמניק, שיקבע ועד פועל המקבל שבר, ענני:

בעיקר הדבר הנני המים רעים עמו, כי אחרת מי שעושה חובתו בידעו, כי הוא מקבל שבר בעד מרחתו ובין מי שעושה שלא על מנת לקבל פרס רק בשעה הפנויה לו. אבל הדבר אפשר, כי העומדים בראש התנועה יהיו גם אנשים אמידים, שלא יאבו לקבל פרס מהנועה עניה. אף שכל הדיפלומטים והעוסקים בצרכי הצבור אצל שאר אומות העולם כאים על שכרם בין אם עניים הם בין אם איצרות קרה להם. שמואל גרינברג. משרנוביץ.

פיליטון חטן.

כיצר זוכים לעוה"ב.

הפצתי לקנות לי עולם הבא, אבל לא ידעתי איך קונים את הסחורה הזאת. בשלמא בעלי הכיס, שאין כסף נחשב להם לצרכיהם הפרטים, מוציאים את הארנקי וקונים להם עוה"ב מידי מזיבי הרבים, החוזרים על הפתחים, המביאים לכל אחד את העוה"ב אל ביתו, אבל אני הדל כמה אוכה? הפילוטונים הקטנים אינם מביאים לי רק פרוטות קטנות וכל מזיבי הרבים

עכרה על חינה המלחמה הסוציאליית בין עניים ועשירים, המתחילת עתה באירפה ושאנו רגילים לחשוב, כי בעה ינכרו הנגזלים תהיה הארץ כנן עדן. אבל המלחמה היא עכרה בחינה בלי כל תוצאות. בימי הקיסר הצריק והחסיד שענשין ומשנהו וואן-ניאשה, שהיה סוציאלי גמור כמוכנו עתה, נטלה הרשות כל הון הארץ מידי היהודים ונמסר לידי הצבור הכללי והממשלה היתה מנהלה על חשכונה את כל העבודות והעסקים וכל משלח-ידי האדם, כמו שרוצה עתה הפרוגרמה הסוציאליית של מארקס. וכל זה למען יחלקו כל יושבי הארץ בשוה בעשרה ובטיבה ולא יהיה נכר שוע לפני דל ולא יבלע הנדול את הקטן. בכל יום קבעה הממשלה את מחיר כל מוון וסחורה. הממשלה הטילה מס רב על העשירים למספר שנים, לבונן קרן קימה, לכלכל בה את החולים, הזקנים והאלמנות. כל הקרקע היה קנין הממלכה, שחלקה חלקות חלקות לאכרים, לעבדן ולשמרן, וגם זרע נהנה להם על מנת להחזיר בלי רבית. את התקון הזה יסד הקיסר בחוק הקרמון, שעל פיהו אין הקרקע רשות היחיד, אלא קנין הצבור ואין היחיד מוכרהו לצמיתות, כמו שהיה ע"פ תורהנו: „כי לי הארץ". פקיד הממשלה יעדו מה לזרוע ולנטוע על כל שרה ושרה, למען ירבה פרי הארץ ויהיה לכל מקום בדי צרף יושביו. באפן הזה לא שלטו בארץ רעב ומחסור. כאשר היתה שנת בצרת באיזו מדינה הביאה הממשלה שמה בר ומוון ממדינות אחרות.

הסוציאלי פעלו החינים גדולות ככל העמים העתיקים. למשל להשקות את כל השרות העבירו העלות מהנהרות באפן נפלא אל כל בקעה וניא, את כל ההרים והנבעות עד גבה 2400 מטר הפכו למישור של שדות פוריים. במלאכות ובחרשת אין להם תיאוריות ובתי למוד, כי אם הסתגלות טבעית, ובכל זאת היו הם טורי אירפה בזה. חרשת הברזל היתה מונופול של הממלכה הכללית כבר בימי פליניוס. נשוא לזה את הסתגלות בני היהודים לכמה מלאכות ואמניות ואת בעלי המלאכה הרבים, שהיו לנו בגישו מבלי שלמדו דבר. אלא שאצלנו הולכים רובם לאבוד מאין שדה פעולה.

ההנגשות שהי הקולטורות, החינית והאירפית המתחילה עתה לעינינו, תגרום כפי ההשערה בתחלה סכסוכים ומלחמה תרבותית רבה ואין מספר ליקוסים שיפזו חללים, ככל סחזה המלחמה התרבותית, הנראה אצלנו כאשר נפגשו התרבות האירפית כתרבות היהודית. בזה נכין מדוע סרבו החינים עד כה לקבל הרכות אירפה.

אמנם כבר ההחוללו מהפכות קולטוריות בארץ הפלאים היא. בעת אשר באירפה נוסדו שלטונות האצילים ושעבוד כל עובדי הארמה בידי מתי מספר אצילים והגמונים חמסנים, שנזלו את כל הקרקעות בעזרת המלכים ירדיהם לפני שמונה מאות שנה, אז

השמה הזאת של קארל מארקס יושב על כסא ממלכה רבה האריכה רק שלשים שנה. בתחלת המאה ה"ב לסה"נ נכרו העשירים וממשלה אחרת של ששנה המלך סעמאקואן בטלה את הסוציאלות בממלכה. הרבה יבוליים המתקנים הסוציאליים ללמוד מספרי דברי הימים החיניים על אדות התנועה הסוציאליית הזאת. דברי שתי הכתות, הכתובים שם באריכות, נקראים ביבוח פרלמנטי של היום. הסוציאליים החיניים נלו מן הארץ בשנת 1129, אך קצת מהקנותיהם נשארו אחריהם, כי גם היום עשר הארץ נחלק לכל העם כמעט בשעור שוה וכל אחד אוכל מחלב הארץ בלי יתרון ונירעון. בימי המאה הי"ג לסה"נ עברה בחינה סערה נוראה. מחנות המונגולים, אשר במרכב בצפון הארץ, הניחו ממקומם, כאשר צר להם המדבר למחיהם ושטפו את ארץ חינה בצבאותם, עכור והשחיה וכלה וכל הממלכה והרבותה היו למשסה ולמבוסה. המונגולים כבשו את הממלכה ומשלו בה כואית בשנים לא בעיר הממלכה קרקורום, כי-אם בפעקין, הסמוכה לארץ מבורתם בצפון, שהיא עיר הממלכה ער היום הזה. חמש מיליוני נפש ארם ירדו לישחת במהפכה הזאת. אבל כאשר נישנו המונגולים בארץ נבלעו בתוך החינים במימי ונהרות כמי הים ולא נודע כי באו אל קרבם, והארץ שבה מהרה לאינהה. על-אדות מצב חינה בימים ההם מודיע הנוסע הווינצי מרקו פולו,

אומרים, כי עוה"כ אינו נרוע מסחירה אחרת וגם היא נהיגה והעלו את השער וכי כשכיל שאינו מלה ברבית ואינו חומס את הכריות אפסיד? אך ליהודי ה"ח יש המיד עצה והעצה פשוטה מאד. מצוה קלה יש ליראי שמים יודעים בקראקא ומישינות שמה והם קונים להם על ידיה בכל ע"ה"כ לא בכסף ורא במחנה, אלא כדבר שפתיים. מדוע לא אעשה כן גם אני? עליתי אה הממניה על דה ישראל כנגליציא דקטור ווּאָלקענבאך וס'רתי לו את ההעכה הנעשתה פה בקצת חדרים, שמהרגמים שם חימש ע"פ התרגום האשכנזי של הדעסאי וזאת היא נכרה משלשה טעמים, מן הצד דרתי, הלא התרגום של הרעסאי הוא מתחם ומנודה, מן הצד הפטרויטי, הלא הם טכניסים גרמניה בלכות התינוקות הפולנים והוא הקטיסטים גמיר, וכן הצד הפרגוני הלא התלמידים הפולנים אינם מבינים אף מלה אחת אשכנזית וכל הלמוד הוא להכל ולריק, בלי תועלת. בעיני ראיתי תלמידים בעלי כשרון וזכרון מהרגמים סדרות שלמות אשכנזית ואינם יודעים אף מלה אחת מה היא. לכן חוכה על הממונה על דה ישראל לסגור את החדרים ההם, ואני יאתה נקנה לנו עוה"כ.

הדקטור ווּאָלקענבאך הביט עלי במנוח ראש וענני: אינך מבין כלל את שימתי, אני איני אוסר שום דבר, שכבר היה למנהג ישראל. אנכי יהודי כשר וקבלתי עלי לאסור מסכה דתית רק כל מנהג חדש, שרוצים להנהיג, כל חדש אסור ליהודים והחסידים מסכימים עמי. את הפלת הסטידנטים כשבת אסרה, לפי שהיא מנהג חדש, שיא נזכר בשו"ע ולא נשמע עוד בעיר הזאת.

אני: אם האסור כל חדש מדוע אינך משתדל לבטל את המנהג החדש, שהנהיגה טועצת החנוך כנגליציא, לכמד בני יהודים ובנותיהם בספרים חדשים מלאים רוח קתולי והעיצת קרושי הקתולים, הרי כל חדש אסור ליהודים? ואתה כא כח דה-ישראל ומו יעמוד לנו זולתך?

הוא: זהו ענין אחר, זה נעשה ע"י נכרים, הלא תראה, שיהודים בונים בתים בשבת, עובדים בשבת וזכתי חרשת בשבת, הכל ע"י נכרים ואין הרבנים מוחים בידם. גם זה ע"י נכרים מותר. הלא גם הרבנים מחשים לחנוך הקתולי החדש. והם בודאי יראי שמים יותר משנינו ומדוע אין הם דורשים ממני, שאשתדל לבטל את הלמוד הקתולי לכני ישראל? גם החסידים שולחים עכ"פ בנותיהם אל כיה"ם ההם והם רואים את הציונים הקתולים בספריהן ושומעים את הלמודים הקתולים, שהן חוזרות עליהם יום יום

שחי או עשרים שנה בחצר הקיסר קוחלאי, נכד הכובש דזנגים-כאן. ספוריו הוחזקו באירפה דורות רבים כאגדות בדויות. אך בימינו נודע, כי כל דבריו אמתיים. ואיך יכרו יושבי אירפה, שהבימו על עצמם בעל בחירי העמים, להאמין בדבריו מרקו פולו זכ"ח, חלומותיו, בספרו, כי יש כחינה חוטה אריכה, שארכה 1700 מיל ועכיה כשתים עשרה אמה והיא מקיפה את כל הארץ מצפון; או בדברו על-אדות התעלה הגדולה שלשה אלפי מיל והמתחברה את כל נהרות הארץ ושמיליוני פועלים חפרוה שנות מאות; או בהגידו על-אדות עיר, שיש בה 1200 גשרים ומיליון ומחצה כתי-אבות ררים כהוכה; או על-אדות כתי-דאי של הממשלה כעשרה אלפים במספר, המחזיקים עשרים אלף סיסים ואלפי רצים וזוכבים, שכל אחד עובר ביום מאות מיל; או על-אדות כתי-טסכנות מלאים הכואה של הממשלה, לחלקה כמקומות הרעב, כעין אלה של פרעה כימי יוסף; או על-אדות ההסתדרות דנפלאה של כלכלת האביונים; ע"ד ספירת העם תדירית ע"י מבלאות, שתלו ככל בית וכית וספירת המקנה; ע"ד סודר נפלא של עיני הכסף במטבעות וגם בשמרות של כסף; ע"ד סדר נכון וקצוב כעניני הפיננץ של המלכות; או ע"ד הפרחת חרשת רבה; ע"ד מלאכה הניר והרפוס, המשי והזכוכית הלכנה (פורצלן) — כל אלה דברים, שלא ידעו כימים ההם כאירפה מה טיבם. אבל מעט מעט

ומדוע אינם באים אלי בבקשה, שאשתדל להסיר את המכשול והלא הם יודעים היטב, שכירי הדבר מסור, לדבר כשם דה ישראל? אין ראה גדולה מזו, שהיה נמור הוא ע"י נכרי. אדרבה ינסו נא ראשי הקהלה, לשלח את הסטידנטים היהודים, להתפלל עם נוצרים ויראו אם אלשין עיניהם, חלילה; ע"י נכרי מותר הכל. אני: אם אתה שוקד כל כך על הקנת החנוך והדתי של בני היהודים, אולי הואל להשתדל כמועצת החנוך הגליציה, לכפור את הסטידנטים היהודים מחלול שבת. קראתי כעתונים, שהנטיסמרים הרוסי עוסק עתה בשאלה הזאת, לפטור סטידנטים יהודים מחלול שבת ולמה נגרע אנהנו בארץ החרות?

הוא: (איתו בשרי ידיו בקדקדו) מה, מה? חס וחסידה! ה' ישמרנו! כך אמרו לי החסידים, מנהג ישראל תורה הוא, כבר נשהרכב המנהג, להניה את הסטידנטים לכהוב כשבת משום, "האלאמאי לעראשא וועיאמיו" (הלעיטוהו לרשע וימיה) ואין לשנוה. ראבין גדול שדח להגיר לי, כי היא מכתיחני עוה"כ בעד השתוקה הזאת ואיך אתה מסיחני לאבוד עולמי בשכיל הכלי פאנאטיסמיסך. התראה, "רבני הנפלאות" וחסידיהם הם יותר מהקדמים מכם הציונים.

עידנו עומד כך נכנע ובפוף לפני ארון הדת היהודית ונעצב לשמוע, כי הוא זכה כבר לעוה"כ על נקלה כשתיקרו ואני אינני יכול לזכות בו אפילו בדבריו והנה קול דפיקה כרלת. "יכא!" קרא בעה"כ והנה — מלמד נכנס ומשתחוה שבע פעמים ואומר כנגוסם הצי פולנית "עבורה וחצי יהודית: ככיה"ם העברי בקשי לקבל הלמוד פחות מכן שש שנים, הנה העזרת המטריקל והחסידים הצילוהו ומסרוהו לי. קנה דך עוה"כ והשתדל לסגרו". "סגור יסגרו!" ענה בעה"כ ואני יצאתי אבל וחפוי ראש, זה זכה כבר לשני עוה"כ ואני הדל אף לא לאחד!

המחטט.

מכתבים מערי המדינה.

קראקא. ריח של בחירות, רבותי, ימי בחירות לקהל במשמשים ובאים בקראקא, ומעל חומות הכתים מיפיעות כבר פהקאות, המודיעות, כי פה ושם ההינה אספות-עם, וכי ינאם נואם זה או אחר. גם אנחנו הציונים שכעיד מהעתדים לקראת הבחירות הבאות, גם אנחנו מקהילים אספות ומודיעים להבוחרים את הכן הפרוגרסה שלנו כנוגע להוכיח הקהל ופעולותיו, ומדגישים, כי ככל הכרת הנחיצות של הפעולות

השפיעו ספוריו ע"ד הדברים הנפלאים — אף שנראו כהזיות — על עמי אירפה, לנסות לעשות כמהבתם וכן המציאו כסוף על פיו את דפים הספרים ושאר המוצאות, שהיו כחינה לפני אלף שנה. עד שהעבירה אירפה את חינה ככל וחינה במקומה עומדת, שעמדה עליו כימי מרקו פולו. אבל זהו דק למראה עינים. כאמה גם חינה מתפתחה, אלא שההתפתחות מהנהגה שם בעצלתים. בהיות החינים עם עולם כהעכרים אינם ממחרים לעולם בנתיבות ההפתחות הרכותה. כן גם היהדות הולכה ומרפתחה מדור לדור, אלא שלפי שעור ההפתחות אירפה מהירה אין ההפתחות היהדות נראה לעינים. אבל דוקא ההפתחות לאמית כזאת היא כמיוחה מפני חזרה לאחור ומכמול גמור. כי היא משרישה שרשיה עמוק כנפשות העם ואין לשרשה עוד. השנויים שאינם נכריב דומים לשנויי הטבע, שאינם נראים רק אחרי ארפי שנה. זהו סיד קיום התרכות היהודית והחיניה, המחזיקות כנושנות, כימי השמים על הארץ.

ש. מ. ל.

הדתיות כהנהגת הקהל, איננו יכולים להיות המימם דעים עם אורו אופן העבודה, שיצרה לה ועם אותה צרות נקודת-הראות, שממנה פעולותיה יוצאות. כן, רבותי, הקהל ענ עוגה ועמד כהוכה, צמצם כל כחותיו אך ורק בתוך ענינה דתית, שאמנם מעלה היא כשהיא לעצמה, אבל גם מורידה כלי ספק את ערך מועצת הקהל כהור באה"כ כח קהלה גדולה וחשוכה, שמלבד ענינים דתיים יש לה גם ענינים צבורים אחרים. אם הנהגה הקהל היא הפרונטיזיה שלנו, היא מכרחה להיות זאת במרא מישנה של הלה, היא צריכה לדאוג לכך עניני הצבור היהודי, החסידים והמיסדיים; ואם אמנם שצריכים אנחנו גם לשיחטים, מקאות, וכדומה, אבל, אמרו מה שהאמרו, עלובה היא עבודה קהל, המספקה רק בכמו אלה, ולשארות נכבדות המנסרות כרקיע עולמנו, לשאלות כוערות, שבהן תלוי קיום העם לא יושם לכ!

והאמנם, אין שדה-עבודה יותר רחב לקהל? האמנם שלום שלום לנו ומאשרים כבר אנחנו? האמנם הכל כה טוב, כה יפה אצלנו, עד שאין כל נחיצות לעשות מה למוכתנו? רבש"ע! עמך ישראל שרוי בצער, מצבו כמ רועיע, מאת מאות משפחות עבריות נכרת יום יום הלחם מפיחן ע"י יצירת חקים מעיקים שונים, ואחינו ואחיותנו באים בהמון דרך עירנו עם עולליהם, ועיפם, יגיעים ורעבים ללחם הסה הולכים מפה הלאה כאשר באו, לנוע ולניד לארצות רחוקות, ומצבם כה נורא, כה איום, עד שיהפליץ הלב והרעד הנשמה; ושלוחי עמך בית ישראל אומרים לצאת ידו חובתם, בשבתם שוקטים על ספסליהם, ובהתם לנו שיחטים ודינים למככרי! האין עינים לאנשים האלה? האינם רואים את החרב הגוראה, העושה שמות כחוכנו, את ההתהום העומדה פחוחה לכלע את הכל?!

ימצבנו המיסרי? האם מניעה הנהגת הקהל אף באצבע להמיבו? האם היא עושה אף פעולה כל שדוא להרמת הרוח בקרבנו ככלל? לא אחשוב ויזיל כרוכלא את כל מוסדות הרוח, שחיבת הקהל היתה ליסרם, אבל שואל אנכי, מה הנה, למשל, פעולות הקהל בשכיל הדבר הפרימיטיבי, כשכיל חנוך בנינו? האם הוא יכול להראות גם על הפעולה היותר קטנה כמקצוע הכי נכבד הזה, שבו תלוי קיום העם העברי בעתיד? על השאלות האלה מברח אנכי להשיב בשלילה! כמקצועות כאלו עובדים אנשים אחרים כעלי לב רגש, אנשים שמכמ יותר עמוק להם, לראות את אשר אנחנו צריכים, ואם אחרי עבודה ככירה, כזכו ממון, אבדן עת ומסירות נפש טמש עלה סוף כל סוף ליסר למשל ב"ם עברי בעיר, שקנה לו כבר שם אצל שדרות העם, או עלינו לההרפס לפני הקהל, שיהמוך את מפעלנו, והוא יואל בטובו אחרי וכיחים דבים להרים לנו תרומה — שלש מאות כתר לשנה! — אמנם גם זה טוב ויפה, כי מה היינו עושים, למשל, אם לא היו חפצים לתת גם זאת, אבל כממיהא מכס, אדוני היושבים כחרר הקהל, מי זה יאמר, שאנחנו מחויבים ליסר כתי-ספר בשכיל כוחרים, ולבקש מכס אח"כ תמיכות? יסדו אתם כתי ספר, עבדו אתם על שדי החנוך של בנינו, כי אתם שליחיניו והכסף — כס פנו!

כן, חוכות נעלות ונכבדות אנחנו חפצים לתת על שכם הקהל, למען יראה את פעולתו ככל המקצועות של חיינו הצבורים. וחפצים אנחנו גם להכריחו שיצא מד' אמיתו, שהשקיע את ראשו ורובו עד כה, על כר פעולות יותר רחבות ויותר מקיפות; האוטונומיה האחת, שיש לנו בגולה, אינה צריכה ואינה רשאית להצמצם בחוג צר של מלוא צרכים דתיים בלבד? "ככשו את הקהלות!" — היא צואת מנהיגנו הגדול, ואותה מחויבים אנחנו למלא, אבל איננו באים ככשיל וכילפות; אין אנחנו באים לסתור ולהרום, אנהנו באים לבנות. ומקיים אנו, שאחינו יושבי קראקא יודו, כי איננו גרועים מאחרים, וכי גם לנו, העובדים כלי הרף לשובת עם

ישראל, מגיע מקום בחדר הקהל, וידעו איך להשתמש בזכות הבחירה שלהם.

מ. כ"ז.

פדגורויה. על יסוד סעיף 19 של חקי הרפום אבקש להקן את הדברים, שנרפסו בגליון 44 על הנהגת קהלתנו. א) לא נכון הוא, שהנהגת הקהלה גובה מחיר הקבורה רק מיהודים חרדים ופוטרה מזה את אלה שאינם יראי שמים והמתבוללים. האמת היא, שאין ראשי הקהל עושים הנדל בענין הזה בין חברי הקהלה ויטילים כס על כל יהודי לפי רכושו. ב) לא נכון הדבר שלא נקבר ר' י' ב' קלוגער ז"ל עד ששלמו יורשיו 10,000 כתר. האמת היא, שנקבר ר' י' ב' קלוגער ז"ל מיד בכבוד גדול, בלי שום הביעה כסף מן היורשים; רק אחרי כמה שבועות לפני הצבת המצבה על קברו נהנו היהודים את הסך הנ"ל לצרכי צדקה והנהגת הקהלה מחלה לגמרי על שבר הקבורה. ג) לא אמת היא, שהמלנו על יורשי ר' שמאי האבעד 8000 כתר שבר הקבורה. האמת היא, שלא נכבו רק 1200 כתר. ד) לא נכון הוא שלא שלם וולאדים לאב ליבאן שבר קבורת אשתו רק 300 כתר. האמת היא ששלם 500 כתר שבר הקבורה, מלבד סכום הגון לחברות צדקה. ה) גם לא נכון הוא, שע"כ לא נגבה שבר קבורה מאת יורשי ליאפולד עפשטיין לפי שלא היה יהודי חרד וכי נהננו על ארונו זר פרחים. האמת היא, שלא יבולנו לנכות מיוורשיו דמי קבורה לפי שא נקבר בפדגורויה כי אם בקראקא, כפי חפצו ואע"פ שהרבה בחייו לעשות טוב לקהלתנו לא נהננו על ארונו זר פרחים כמעט דתי.

שמעון דונקעלבלום, ראש הקהל.

לכוב. חמשה-עשר איש הודיעו לקהלה, שחפצים הם לשלם כס העדה. אבל בקשהם נדחתה, לפי שרא יתאסף עוד כשנה זו ועד המעריכים. למען יעריבו, כמה יכולים האנשים ההם לשלם. מהשיבה זו באו האנשים לידי מסקנה, שהקהלה דחתה אותם, כדי שגא התיינה להם דעות בשעת הבחירות של השנה ויפנו אל ראשי הציונים בענין זה. סגן הועד המרכזי דצינו וראשי הועד הגלילי באו לביה נשיא הקהלה ובשם הציונים דרשו, לקבל את האנשים ההם בתור משלמי כס העדה לשנת 1909. הנשיא הכתיב להציע את הרבד לפני ישיבת הקהל.

אקרמי ציוני אחד צריך היה לקבל את ההאר דוקטור ובשעת הבחינה שאלהו הפרופסור לאיזה לאום הוא מתייחס. האקרמי נבהל ותחת לענות, שהוא "בן בלי לאום", בהסכמת כל האקרמים, לענות תשובה זו עד שיכירו את הלאום היהודי, ענה שהוא מהלאום הפולני. בתור מפר חוק הוציאוהו האקרמים היהודים מאונרהם.

בישיבה האחרונה של מועצת העיר עמדה על הפרק השאלה של תמיכת ביה-האקרמים היהודים. סגן-נשיא-העיר הודיע, שהישיבה היא חשאית וידרש מאת האקרמים הפולנים, שהתאכפו על היציע, לעזיב את האולם. האקרמים הפולנים ההנגדו לזה ויעשו הפגנה, בקראם שהם חפצים להשתתף בישיבה זו, האומרת להמוך בכסף הקטולים (?) את עניני היהודים ואחר שגישו משם כחוק יד, הלכו לביתו של סגן נשיא העיר היהודי הד"ר אשכנזי ובחזק עשו הפגנה: שוב אמרו. גם ללכת לביה האקרמים היהודים, אבל מוכרחים היו לבטל את רצונם בהודיע להם, שאקרמים היהודים מוכנים לקבל את פניהם. קהלה.

מכתב מבוקובינה.

משרנוביץ. תחת השם: "פסק-הדין האחרון של ביה"ד העליון בשאלת היהודים" מביא ה"משרנובי-צער טאנכלאט" מיום ו' 12 לח"ז מאמר ראשי מאת הד"ר יצחק כהן. בעל המאמר, נותן צדק לה"יורישע צייטונג", שכתב שלא יפה עשה הד"ר ריאמאנט, שעורר עתה את שאלת הלאום היהודי על ידי בקשה בתובה בכתב עברי, שכל עורכי-הדין וגם אנשים

פשוטים יודעים, שאין הממשלה נזקקת לכתב עברי, שאינו עפ"י החוק רק היום פשוטים. לפי יסודי חקי הממלכה השפה היא הנאי מוקדם בשביל הכרת איזה לאום מיוחד. לפי דעתו שאלת השפה היתה צריכה להיות האחרונה בשאלת הכרת לאומותנו. אחרי כן הוא כא יערער על פסק דינו של ביה"ד העליון האומר, שהיהודים הם דק בתה רתיה ולא לאום. הוא מראה, כי פסק דין זה כהנגד לפסק דין אחר, שהוציא ג"ב ביה"ד העליון ע"ד המשכים באיספריא התחנהינה בשאלה אם לאום מיוחד הם ויש לשפתם זכות הסעיף 19 של יסודי חקי הממלכה או לא. ופסק בשלילה, ולפי המעמדה ביה"ד העליון נחשב בלאום מיוחד, שיש לו זכות הסעיף 19 רק הלאום הקשיר באדמת הארץ ההיא (Bodenbeständig) ממאות בשנים, שהוא משהקע שם ולא לגור בא, הוא יוכל ליהנות מזכות הסעיף הנ"ל. וא"כ, אם נקח את ההנחה הזאת לקנה מודר של הלאומיות, הלא אז בוראי יש יש לנו היהודים הצדקה להכיר לאומיותנו, אחרי שאנחנו חיים פה זה מאות בשנים ולהשתקע בארץ באו כל היהודים יושבי ארצות אימפריא. הוא מזכיר עוד, כי היהודים נרשמו בכפירות העמים שקודם 1860 בתור עם מיוחד ומראה על הקהלות היהודיות העומדות ברשות עצמן במורביא, שיש להם הסדרות והנהגות פוליטיות, כמו הקהלות האשכנזיות והמשכיות. הוא מראה עוד, שאמנם היהודים נקבעו כחוק הממשלה משנת 1890 בתור קונפסיון, אבל הדת היהודית היא גם לאומיה. בסוף מאמרו הוא מעיר עוד, כי היהודים המעריכים על דברי הסופר הניצרי סטפאן ראק בפתיהו להוצאה של כתבי לעאפאלר קאמפערט. שם הוא אומר: "כמו הרבה יהודים מהקיפת החרות ובראשם ברטולד איירבאך, הרגיש גם ל. קובפרט עצמו ביהודי ואשכנזי כאחד. הוא לא רצה להכין, כי זהו דבר שאי אפשר בשום אופן לאחה שני דנושאים האלה, וכל ימיו השתדל בפשרה הזאת. הקופרתנו מבטת בספקות על ההשהדלות הזאת, כבר באו להכרה, שלא רק קשרים דתיים, כי אם גם לאומיים יקשרו אל עמם גם אותם היהודים, שזה כבר עזבו רת אבותיהם. מספר רב של יהודים מהחילים להרגיש עצמם שנית כבני עם מיוחד, הם נוהים אחרי הסדרות מדינית, ונושאים עיניהם בהשוקה רבה לציון. לכן פסק דינו של ביה"ד העליון לא יוכל לעצור בעד הכרת הלאום היהודי, וגם הממשלה לא תוכל להסגר בפני ההכרה הזאת וסיף סיף תוכרח למלא משאלותנו.

של"ג.

מחרוב ומרחוק.

שונות. אישה אנגלית, מהניצים הדורשות להשוות זכויות הנשים לאלה של הגברים, הכתה את המניסטר האנגלי למסחר בשוט בחצר מסה"כ בכריסטר. גם זאת דמונסטרציה. -- במחצב פהם בעיר משערי במדינת איילינוא באמריקה הצפונית פרצה אש, שלא היה אפשר לכבותה וכארבע מאות פועלים, אוסטריים ואיטליים, נשרפו חיים. -- בים יהודי אצל סינגאפור נתקלו שתי ספינות זו בזו והאחת שפעה ומאה איש נטבעו. -- הפרלמנט הפרסי השיני נפתח כמעמד המלך הקטן והמושל כשמו. החרות נצחה שם נצחון גמור. המידה שקטה והארץ תתפתח לאט לאט. כאיי אמריקה התחוללו רעד אדמה, סופה מחרבת ושטף מים. כל הפנעים האלה החריבו ערים. השמו שדות, הרסו כל מעשה אדם וגרמו נזק של כמה מיליוני דולר. גם נפש אדם הרבה נועו. -- הזונה הפאריזית שטיינהייל, שנאשמה, כי הרגה את אמה ואת בעלה, יצאה זכאית מביה"ד של המשכעים, אע"פ שהכל יודעים שהרגתם. כי מיד אחרי מותם הלכה לצורף לשנות את תכשיטיה, אשר הודיעה את הפוליציא. כי הרוצחים -- לפי דבריה יהודים -- כזוים, גם את בנדיה נתנה לצבוע מיד את מות בעלה ואמה ומרגלית אחת. מאלה שאמרה כי נכזו, הניחה בכיס משרתה להשוד אותו ובביה"ד מפלה שמו על שפר. ככל צרפת

אומרים, כי היוסטיצי הצרפתית יצאה חיב כמשפט הזה. -- סטודנט רותני כלבוב נתפש בתור מרגל רוס ונבית אביו כמר בטורקא נמצאו מכתבים מהנהגת צבא רוסיא והפוליציא והמאות השחורות. -- מאפריקה הרומית מודיעים, כי דיגים צרו שם בים חיה, שחציה העליון הוא אדם וחציה התחתון רג. גדלה תשע רגל, קולה היה כקול ילד וכספיריה העליונים צורת ידים. ראשה סגלגל וגופה חלק, בלי משקשת.

*

השקלים. בשנה הזאת נגבו שקלים 91.956. השקלים נגבו בכל ארצות כדור הארץ, מלבד אזיא המזרחית, שכמעט אין שם יהודים. שקלי מזרחי נגבו 4163 ושקלי פועלי ציון רק 1360. המזרחי הוא איפא פדציא מיוחדת והוא כותר צירוי לקינגרם כפ"ע. שביבת שבת באשכנז. המניסטריום הפנימי באשכנז פרסם הצעת חוק חדש לשניתת יום א'. על פיהו כל היהודים השוכתים בשבת יבולים להעסיק את משרתיים בבתי סגורים שלש שעות כיום א'. זה דבר גדול באשכנז. שאין שם כלל שובתי שבת הרבה. אגודת היהודים החרדים ואגודת חובבי שבת פעלו זאת בהסדרות.

בוו היהודים באשכנז. בממלכת אשכנז אין לחץ יהודים, אין חקים מעיקים וגזרות קשות, להוציאם מן הכלל, אבל יש שם בוו היהודים. לפי שהתנשאו היהודים למדרגה סוציאליית ותרכותית רמה ואינם נזהרים מהעיר קנאה על עצמם, מתנהגים בגדולות, משתמשים במותרות יותר מן המדה ונרחקים אל כל המקומות, שאינם נסבלים שם. עליכן מכזים אותם הנוצרים ושוקדים להשפיל גאותם. סופר צרפתי שחי באשכנז, המתאר את כל חיי הצבור באשכנז, הקריש חלק מספרו ליחס האשכנזים ליהודים והוא מספר באורח הרואה את הכל, את הגלות המוסרית של היהודים. אע"פ שאין גזירות רעות על היהודים ישנן הגבלות מוסריות. אין ממנים באשכנז יהודים לפסדי צבא ואף לא לסגני פקודי צבא והיהודים העובדים בצבא נוקמים באדוניהם בהתנהגם בלוקסוס מופלג, להבעיסם. אין ממנים יהודי למשרה דפלומטיית. (קונסולים ופסידים) ולא לבתי הפסודות הפוליטיים השונים של הנהגת המדינות והערים. אף נושא מכתבים יהודי איננו. בבתי הספר מכזים את היהודים. באוניברסיטאות אין היהודים מתקבלים לשום חברה של סטודנטים.

התמעטות היהודים באשכנז. פריקת עול הדת של רוב יהודי אשכנז. היי התאוו והתענוגים וההשתקעות בחמרות גסה גרמו, שחדלו יהודי אשכנז לפרות ולרבות. מספר החרות הולך ומתמעט ואע"פ שגם מספר המתים מתמעט. אין עוד כמעט עורף כדנולדים על המתים. בשנת תרס"ה היה עוד מספר החרות 27 מכל אלף נפש בשנה ובשנת תרס"ז רק 17. גם הצרפתים, שהיו למלה במעוט התרבותם, מולידים עוד עשרים ילדים מכל אלף נפש בשנה. אין עם בעולם הממעטים כל כך כפריה ורביה כיהודי אשכנז. מספר המתים היה בשנת תרל"ז 17 מכד אלף נפש בשנה ובשנת תרס"ז רק 14. עד שנת תר"כ היה עורף החרות על המיתות אצל היהודים גדול מאשר אצל הנוצרים ועתה נגרע העורף מאד. בשנת תרמ"ה היה העורף ביהודים 10 ובנוצרים 12 ובשנת תרס"ז ביהודים 3 ובנוצרים 15. עד שנת תרכ"ג היה העורף ביהודים 17. אם יתפתח הענין כן גם להבא שמוד ישמדו היהודים באשכנז. ואין לשכוח, שמלבד מעוט הפריה ורביה יתמעטו היהודים גם ע"י השמד ונשואי התערובות הרבה מאד. אך כאלו ברית כרותה לאשכנז, שלא יחסרו שם יהודים. מרכים צעירי יהודי גליציא לנדוד לערי אשכנז והם משלימים את החסר ומביאים שמה חמר יהודי רענן וטוב. אך עליהם להשמר, שלא ילבו בדרך יהודי אשכנז המוליך לאבדון, כי אם יחזו במדות יהודיות ובחיים דתיים בצורף דרך ארץ וגמסם. שהם מדותיהם הטובות של האשכנזים.

הילררונן לשנה תפישיה. היוסטיצי הרוסית קנתה לה שם כאחותה כספרד. עורך הדין היהודי הילררונן, שעמד לדין על הוביחו כמשפט ביאליסטוק, כי פקידים והצבא השתתפו כפגרום, נשפט עתה כנרודנא על הוצאת

לעז על ארנני הממשלה ועל עשית תעמולה בעד מרידה ומשפטו נחרץ למאסר כמשך שנה. מליציו, גדולי עורכי הדין, הוכיחו, כי במשפט בזה נגזלה זכות הדבור החפשי של כל האזרחים, דבר שלא נשמע עוד ככל העולם. לריק, כן חפצו אלה שהיכלת בידם ברוסיה הקונסטיטוצית. ראש האזרחים החדש בנירדורק על היהודים. בנירדורק נבחר ראש אזרחים חדש בעזרת היהודים והוא השופט מר גינור, שדכש לו חבת היהודים בהיותו ראש השופטים בבית ד' ברבע היהודים. כבוא רבני העיר לברכו הגיד להם כדברים האלה: הנכם בני גזע אחד ועם אחד, אשר ראשיתו בתהלת דברי ימי העולם. אתם ישבתם במלכות פלשתינה בעת אשר הזכמים והקלטים (אבות האנגלים) ואולי גם הרומים התהלכו עוד ערומים ביערות ושכנו במערות. על הנוצרים לדעת, כי את כל כתבי הקדש לפחו מיד היהודים. על כל העולם להודות לכם, כי הרבה סבלתם במקצוע האומני, החכמה, הספרות והנהגת המדינה וכל אשר ההשכלה, האשר והתרוכות תלוים בהם. מעולם לא היו סבות אמיתיות לנצרים לשטום אתכם. המשטמה כאה מתוך רשעה בעת אשר החשך כסה את הארץ והביאם לידי פעויות והיא נשארה עוד בעמים העומדים על מדרגת תרבות נמוכה. גינור הכטיח את הרבנים, כי הוא ישתדל שהיהודים השוטרים את השבת לא יצטרכו לשכות ביום א'.

קבוץ גלילות. שוב באו מאה וחמשים נפש יהודים מנחדי ערב הרוומית לארץ ישראל להשתקע שם, אנשים ונשים וטף באו. בהשתדלות הסתדרות הפועלים העברים הפועל הצעיר התיישבו י"ח כתי אכות ברחובות וי"א בראשון לציון ונתמבלו בספ"י.

החרות ברוסיה. משניחי בתי הספר בנובנורוד-סעווערסק ובכעלאצערקוב ספרו על התלמידים היהודים בבתי-הספר, לבקר את כתי התפלה הנוצרים ביום א' ובחגי הנוצרים. רוסיה שבה עתה לנמרה אל ימי הבינים. מעשה פולן באפריקה הדרומית. כפי הנראה שולט גם באפריקה הדרומית בין היהודים המשפט הקדום נגד כתי ספר ליהודים לבדם, שלא להפרד חס ושלוס מן האזרחים וכל היהודים שולחים בניהם ובנותיהם לב"ס מתוליס, העומדים תחת הנזירים והנזירות. בנות היהודים לומדות שם הדת הקתולית והיא מתחכבת עליהן והן ממיות דתן. לכל דבר יש ליהודים כסף, רק לא לחנך בניהם ע"י יהודים.

רותשילד הרוסי. לב כרודסקי בקיוב נסרא רותשילד הרוסי על רוב הונו ועסקיו הטובים. הוא שלח מעסקיו בחרפה ובנדופים את הפועלים היהודים ועשם חסרי לחם. על זה הוכיחו העתון היהודי "היינט" וכד העתונים הרוסים בקיוב פרסמו את התוכחה הצודקה. כרודסקי לא יכול שאת חרפתו והצטרפה בעתון רוסי, כי אמת, שהוא שונא פועלים יהודים, אבל הוא לא גרשם, כי אם מנהל עסקיו וכאשר באה אליו דפוטציא מן הפועלים והציעו לו, לשוב למבלם. הרה אפו וסרא להם "סורו יהודים מורדים!" גם זה כנש בעור זאב. כרודסקי, אשר זה לפני שלש שנים הכווה הרוסים ופצעוהו ושמו את גיתו, כמו שעשו לכל היהודים והיה מוכרח לברוח לאוסטריא ביחד עם כל אחיו הגולים, כרודסקי זה צועק לפועלים יהודים "זשירוי קרמולי" כאחד מן המאות השחורות ואינו בוש לפרסם בעתון רוסי, כי הוא שונא את אחיו ואין להשתמש בהם לעבודה ומה יענו עוד המאות השחורות?

החרות בטרפול. מיום הכרזה החשמה, גדלה העזות עד למעלה. המון הפראים בעלי זרוע רמה לא ידעו ערך מלת הרות וידמו, כי הרישות לכל חוטם לעישות כטיב וכישור בעיניו. היהודים לא נהנו מאום מהחרות ולהפך צמחה להם רעה רבה מרמון הפראים הרבים אשר פה. אם יהודי ישנה ויבטא כשפתיו יחרות" אזי יכתירוהו המון עם מכל עברים ומכות באגרוף רשע נתכות עליו והמשטרה מביטה ע"ז בעין טובה. אם היהודי קבל חלקו ומחל על עלכונו הנה מה טוב, ואם ררים ראש לתבוע דין מטתומטיו, אזי כלתה אליו הרעה, כי יקבל עוד מכות אכזריות ונסחב למאסר. — בסיף שנת התרס"ח התקשרה עלמה אחת עם מושלמני, לכוא עמו בבית דתו ולהיות לו לאשה. אח"כ שבה מדעתה ותערך בקשות לבית אביה, כי חפצה לשוב אל עמה, אך בכשותיה

נשארו מעל. לפני ראש השנה מתה ממחכת לב וגם בעת צאת נפשה לא רצתה להודות באמונה המחמדנית. — כתולה אחרת בת י"ח שנה יתומה, המירה דתה ותנשא למושלמני. קרוביה טרחו להשיג רשיון מהממשלה, כי תוכא לבית היהודים זמן מה, אך לא נעתרו לבקשתם. "החרות".

וואלף, מדוע בטורקיא פטורים הרבנים מעבודת הצבא? בער; יען כי שם לוקחים לצבא מגוים שונים, אבל ברבנים גוי אחר גדול מחברו. של"ה.

משרה הספרות והמדעים,

אקדמיה יבנאית חדשה.

מאת ד"ר יעקב יצחק ניעמירובר.

תכנית ספרותית.

יען אין האקדמיה היבנאית חלום, אף אם העבור עת רבה בטרם תצא אל הפעל, לכן יש להראות איזו חפקידים ריאליים מוטלים עליה. מובן שהאמור בזה הוא רק נסיון לערוך תכנית ולא תכנית קבועה. רצוני להציע בזה שבעה עשר דברים, שהצעהי בשנת תרס"ב. א. ידיעה המקרא, שהיתה כללית בדורות שעברו ובימינו היא הולכה וחסרה, תרבה ביסוד חברות מקרא ובעסק בתורה ובכתבי הנביאים, בבית הכנסת ובבית. ובי עוד יש ויש מה לעשות כאשר לתרנום כה"ק, ואת הגיד לנו תשומת-הלב הגדולה, אשר העירו בקהל הספר המדעי אשר לברנפלד והפיוטי אשר לקלוזנר. באור כה"ק, אשר יכול תמצית הכאורים הישנים והחדשים, אשר ליהודים ואשר לנו ים. עודנו משא-נפש רבים. אמנם כי בימים האלה הוחל להדפיס באור כזה, אבל הכאור, אשר אנחנו נושאים את נפשנו אליו, שום ישים לפנינו את דרך התפתחות פירושי ההנ"ך לכל שעפיהם: פשט, רמז, דרוש וסוד ויקבע את היסודות המוסריים והעממיים, אשר היו המניעים הראשים בהתפתחות חקר כה"ק.

ב. לבאר, לחקור ולהפיץ את הספרות שאחרי כתיב הקדש. אף כי אין לדמות אותה אל ספרות כתיב קדשנו, בכל זאת לא נכון לעבור העם היהודי על פניה מבלי דעת אותה. דעת הפילוסופיה אשר לפילון האלכסנדרוני וספרי דברי הימים אשר ליוסף בן מתתיהו, תהיה להעשיר הרבה את אוצרות הרוח, אשר למשכילי היהודים.

ג. יען אשר רבים ונכבדים בספרי החכמים, אינם נחשבים על הספרות הלאומית ההמונית, טוב ונכון היה לעשות ספרים, אשר יכילו את החלק הספרותי-הלאומי אשר בספרות ההלכה והתרגומים מעבר ומתקן לרוח היהודים המשכילים, אשר לא יוכלו ליחד לככם לדרוש ולחקור בחכמה הזאת.

ד. המדרש וספרות הגדה היה יהיו לקנין כל העם. הספרים הנפלאים אשר להחכם כבר והרגומי. הפרופסור וינשע יפנו הדרך לפנינו לעבור את העבודה הזאת.

ה. לתלמוד הבבלי והירושלמי שום יושם מקום בכוד בהוך הספרות הכללית.

אין ספק כי לו היתה ספרות החינים נוחה להתקבל כספרות התלמודית היום, כי עתה כבר נאספה אל גבול התרבות הכללית. והספרות התלמודית היתה ענין לחכמי העת החדשה, בגלל מפעלות חכמים אחדים כר' ישעיה ברלין, ר' אליהו מוילנא, צבי הירש חיות, רבינובויץ וכיחוד א. ה. ויס. כאשר לא היה הקורן לכבוד בגלל הנזיר המחמרי אשר קרא אורו שלשים אלף פעמים, כי אם בגלל הכתרגמים והמבארים אותו, בן לא יהיה התלמוד לשם הפארת בגלל עם היהודים המקדישים אותו, כי אם בגלל החכמים כמו: בנעט (? דאזמאן) מהרגם המשנה ונגלדשמיד מהרגם התלמוד.

טוב ומועיל היה לעשות ביוגרפיה תלמודית כללית, אשר בה יכתבו חיי כל האנשים אשר היה

להם זכר, רב או מעט, טוב או רע, בעולם התלמודי, תחת אשר לא נכתבו ער בה כי אם חיי הנאים ואמוראים אחרים, מאנשי השם. הביוגרפיה הכללית הזאת תענה את משאלות הבקרה החפשית, אשר לעת החרשה. אקדמיה יהודית תוכל לנסות לשום שמה וסדר בתלמוד ולתת לתכנו צורה חדשה. נסיון בדרך הזה נעשה כעת ביד המוציאים את המפעל "Monamenta judaica". ואולי יוכלו לתרגם את החלק הסורי והארמי עברית מהורה. (עוד יבא).

הדודאים. בענין מהות הדודאים כבר נחלקו רבותינו הקדמונים (סנהדרין צ"ג וב"ר פ' ע"ב) ומפרשי התורה האדיבו בזה. יעוין בכאור ובכוצר עוללות. וכן האריך ר' יעקב רייפמאן ב"הצפירה" תרמ"ט ג' 143. והנפלא בכל הפירושים הוא פירוש הרשב"ם עה"ח, שכתב: "דודאים, דודאי האנים כדכתיב הדודאים נהנו ריח" עכ"ל. וכבר העיר עליו מהרש"ד, כי בב"ר יש ב' דעות: ר' יצחק אמר שעורין ור' יהודה אמר מיישין, ואין אחד מהם כדברי הרשב"ם, כי מייש איננו האנה וראיה ממם' תמיד בעצי המערכה: "מבערין במורביות של תאנה ר"א מוסף של מייש", א"כ שונים הם. גם הראיה, שהביא הרשב"ם משה"ש, אינה ראיה, שהרי אנו רואים שאין בתאנה ריח כלל ומאין לו הפ' הזה? כיוצא בו העיר רייפמאן במאמרו הנ"ל על דעת ר' יצחק בכ"ר, שהם שעורים ולמה נקראו דודאים? ועוד שאין ריח לשעורים ולמה נצרכה רחל לשעורים, האפשר שהיו יקרי המציאות כחן? ע"כ הניה רי"ר במדרש שעפין תחת שעורין ושעף הוא תרנוס צרי ביחוקאל (כ"ז י"ז) והוא שרף הנומף מעצי הקמף (בפשימות יש לישב שדרך הררש ללמד מענינו, כי בכל מקום יוכרו חטים ושעורים ביחד וכאן נאמר בימי קציר חטים, ע"כ דודאים הם שעורים). ולדעתי נראה, שאין צורך להניה במדרש כדברי ר"י, ודעתו בדעת הרשב"ם, שהיו דודאי האנים, כלומר ענפי עץ התאנה. כי מ"ש הרשב"ם דודאי האנים הוא לשון הכתוב (ירמיה כ"ד א') "הראני ה' שני דודאי תאנים", ואף שהמפרשים בארו מל' דוד והא' נוספה והכונה סלים, הרשב"ם מפרש כדעת ר"י שר"ל שעורין (כצ"ל), שהם ענפים, שהתאנים תלויות בהם, כמו "שער של אפינין ושער עדשים" (שבת קמ"ג). "ואם היה שער כותש" (פאה פ"ב). כמו שענפי הגפן נקראים זמורות כן נקראו ענפי התאנה דודאים. ורחל נהארתה לענפים האלה לפי שיש להם ריח טוב בשעת פריחתם, כמו "התאנה חנטה פניה" ופירשו המפרשים נתנו ריח, ע"ש. ודברי ר' יצחק ודברי הרשב"ם עולים בקנה אחד וזה ברור.

הושע פרעמיננער הכהן — משורטקיב.

הוצאת "השרון", פשמישל.

חדשה בספרות החנוכית.

"שפת נר"

ספר לסוד השפה העברית עפ"י השמה המבצעת. עם תמונות וציורים. מאת רפאל סוורסן וצבי שרפשטיין. חלק ראשון. — (לשנת התלמוד הראשונה).

אלפא ביתא ומקרא

מחירו כתר ועשרים הלר. פורטא 5 הלר. — "שפתנו" הנהו עפ"י סדרו המצוין, הדרגתו הנכונה, תכנו המענין והמועיל והדהו החיצוני — האלפון המשוכלל היתירי, העולה על כל הקודמים. פרוספקט מפורט ישלח לכל דורש המכירה הראשית נמסרה אל:

Amkraut & Freund, Przemyśl (Galizien).

נמצא להמכר גם בכמה"ם החרש S. Fenig Sanok. מורים וועדים יקבלו הנחה.

נתנאל שארפשטיין
 מאורשים כח' מרחשון תר"ע
 וויניץ תודורוב

יעקב רייטער
 מאורשים כח' מצחשון תר"ע
 סניאטין קולומיה

אברך את ידידי מר יהושע זאנדהויז במז"ט לכתולת בנו מר ישראל. מו"ל "המצפה".
 ברנשי אהבה יידידות רבה הנני מכרכים במז"ט את ידידנו הטוב מר יעקב רייטער מסניאטין לארוסו, מענדל דיענעס, בן ציון טייכער — סניאטין. מקרב ולב עמיק אביע בחכה במז"ט לידידי הנכבד מר יעקב רייטער מסניאטין לארוסו; מז"ט להוריו. חיים געללער — סניאטין.

ברנשי גיל אברך את חברי הנכבד מר ש. חלמניקוב לחתונתו עם מ' קלרה בובהלטר.
 ישראל פרנהוף — בוטשאטש.
 מעמק לבי אביע את ברכתי במז"ט למר חיים בילגראי לחתונתו עם מ' ביילה וואלדסאן בראדשא.
 ישראל מאיר שניטצלער — יאניעלניצא.
 הנני מברך את ידידי מר חיים בולגרייא לארוסו במז"ט ובשפע ברכה והצלחה.
 משה פרעשעל — יאניעלניצא.
 הול כמל ברכתי במז"ט לידידי מר יוסף קארן לבאו בכרית האירוסין.
 שלמה אייפערמאן — וויניאטיניצע.
 הנני מברך במז"ט את רעי מר ישעיה וויינבערג ליום כלולתו. מז"ט גם להוריו. שלום שארף ורעותו.
 ברנשי אהבה הנני מברך במז"ט את רעי וש"כ מר צבי יהודה זיינוועל לחתונתו ומז"ט להוריו.
 אביש פערכער.

ברנשי אהבה יידידות רבה אברך את ידידי וחברי מר שמואל לוריא מקראקא במז"ט לחתונתו עם מרת הינדא הורוויץ מאשפיצין.
 ירוחם גינצבערג — עתה בקראקא.

תודה גלויה

למורי הנכבד מר וואלקאווסקי!

הנני מביע לך את תודתי אשר לך יאתה מקרב לבי, כי אתה הוא שהובלתני במכתבי הוראתך הערובים בשיטה נפלאה, לידעת השפה העברית על כריה.
 הלמידך מוקירך לנצח
יצחק וואקסמאן
 מאראנאכועג, כ"ח חשון תר"ע.

מוריה

הוצאת ספרי למוד ומקרא וחנוך לתלמידים.

ספר דברי אגדה, העשוי במתכונתו של ספר האגדה הגדול לגדולים ושנכנסו בו מבחר האגדות הראויות גם לגדולים וגם לקטנים, נחלק אף הוא לפי תכן עניניו לארבעה חלקים:
 (א) ספר ראשון: בו יבאו מבחר האגדות, שנאמרו על אישים, מאורעות וענינים שונים, שבא זכרם בכתבי הקודש.
 (ב) ספר שני, מבחר האגדות על אישים, מאורעות וענינים שבזמן בית שני והתלמוד.
 (ג) ספר שלישי, מבחר האגדות על הענינים הלאומיים של ישראל (עם ישראל, ארץ ישראל, לשון הקודש, גלות, גאולה ומשיח, תורה נבואה, הקב"ה).
 (ד) ספר רביעי, מבחר האגדות בעניני חיים של יחיד וצבור, מוסר ומדות, האדם, החברה והעולם וכו'.

כל הוצאותיה של מוריה נערכות ע"י חבר פדגוגים מומחים ובעלי טעם ספרותי ת"ה:

ח. ג. ביאליק, ש. בן-ציון וי. ח. רבניצקי.

פרוספקטים מפורטים נשלחים חנם לכל דורש.

הכתבת המשלח כספים, הזמנות ומכתבים:

Verlag Morijah, Odessa, Russland.

בגליציה ואוסטריה יש להשיג את כל ספרי מוריה אצל המו"ם

פריינד ואמרויט בפשמישל וא. רבינזאהי בסטניסלוי.

הוצאת מוריה, ארעססא.

יצא לאור **"דברי אגדה"** מבחר האגדות שבתלמוד ומדרשים (לכיתאב ולכיתאב-הספר).

סדורות, מפורשות ומנהדות על ידי ח. ג. ביאליק וי. ח. רבניצקי.

ספר ראשון (ד' חוברות).

אחרי התנ"ך אין לך באוצרותינו העתיקים מקצוע יפה ומסוגל לעורר בלב הילדים חבה גדולה לקדשי האומה וקניניה כמקצוע האגדה, שבה נתלבש רוח האומה כמשך כמה מאות שנה באופן מקורי ומיוחד, שאין דוגמהו בדורות הכאים ועליה נתחנך עמנו בזקניו ובנעוריו כמשך כמה וכמה דורות. בספר "דברי הנדה" נתנו המסדרים את היכולת לתלמיד העברי, להכיר ע"י מבחר הדוגמאות את האגדה כמו שהיא בצורתה היפה ובלשונה הנוחה ושהתו עם זה החברה מלאה בפי האפשר וקנינה בדרך מתוקנת בסדר יפה. להכלית זאת השהדלו המסדרים לאסוף לתוך ספרם זה מכל מקצעות האגדה שבתלמוד ומדרשים את כל הטוב והיפה והגאות, לפי דעתם ומעמם, לילדים.

הספר הזה, מלבד שהוא הריסטומטיא יפה ללמוד האגדה ומגונה, עוד יכל לשמש כירי המורים והתלמידים בעין מלאים יפיו לספורי המקרא, בהיות רב האגדות, הנחות וקלות מאד בצורתן, ובלשונן ומושכות את הלב בתכנן, קשורות קשר פנימי עם ספורי המקרא. ובאופן זה יעבר התלמיד מאליו מן הסגנון הביבלי לסגנון האגדה, שהיא השליט בספרותנו החדשה.

הספר הזה, היא באמת ספר-עם במדא מובן המלה, כאשר שנכנסו בו מבחר האגדות העממיות שבתלמוד ומפרשים ונדפס באותיות גדולות ומנוקד כלו נקוד מלאאושלם ונוח למקרא ולהבנה לגדולים וגם לקטנים, למורה עם תלמוד.

מחיר כל חוברת בלא המשלח 80 הל"ה. מחיר כל הספר (ד' חו') מכורד בכרד אחד בכריכה יפה בלא המשלח 3 כתרם 60 הל"ה.

הכתבת:

Verlag „MORIJAH“, Odessa, Russland.

ובאוסטריא וגליציה אצל המו"ם:

אמרויט ופריינד בפשמישל וראבינזאהי בסטניסלוי.

רשימת הדרושים

יצא זה עתה קטלוג מכיל 600 ספרי-דרושים ופירושים על התנ"ך. בהם נמצא ספרים יקרי המציאות. קטלוג ישולח חפשי לכל דורש.

Jacob Lipschitz

Nr. 1. Finch Str. Brick Lane, E. London, (England).

המים והאש

בסיד חכמי חרשים ונבניי לחשים מאר ד"ר שלמה רובין. תרס"ט. מחירו 40 הל"ה. הספר היפה הזה ייתר ספת המחבר נמצאים למכירה אצל א. פויסט בקראקא ואצל פ. ה. וועטשטיין שפיטאל-נאם 20.

מעטה משובה

J. B. RAPAPORT

Dąbrowa bei Tarnów

GROSSMETHBRAUEREI

Gegründet im Jahre 1878

u. Premonirt mit Goldenen Medaillen.

עמפיערט ויינע ארגעמיין געריהם-מע ערצייניגט אין פערשיעה ענין סארטען, א. צ. : ראטהען, ווייסען, דאפערמעטה, קאפאוויץ, סאליניאק, ווישניאק, ארטער ביטעלען-מעטה, אללא כאלאנא צו בילדיגען פרייען; פערנער: כיענעניואקס אין שלאדער-האניג פיר קאראניאלווא, נהאנדלונג-גען. — פיר רעזיע בעריענונג אונד פאלקסמע צופריעדענהייט ווירד גאראנטירט.

בשרה זעלכווארען-פאבריק

A. Finkelstein, Lemberg, Goluchowskipl. 2

ליעפערט אלע סארטען זעלכווארען, בעסטע בשרה דעליקאטעסע. די פאבריק איז מיט דען מאדערנסטען בעהעלפען איינגעריכטעט, ווי עלעקטרישע קראפט א. ו. ו.

אונד ערציינט גור פרימאזווארע

בהכשר הרה"ג ר' משה באב"ד האב"ד פה.

מודעה בספרות הפדגוגית

בית מסחר ספרים, התחיה הנוסד ע"י אברהם ראבינוואהן בסמיטלכ נאליציען יסכור ספרים דלמטה במקח הזול:

- K h המכין פרודור לכל ספרי הלמוד
- מאת ו. ח. מביוב 80.—
- ספר ההתחלה כלומנוקד מאת יהודה נרוובסקי 50.—
- גן הילדים, הספר הראשון אחרי הארץ-בית עם הרגום המלים כאשכנזית מאת ש. ברמן, ח"א . . . 2.—
- גן הילדים, מהג"ל חלק שני 1.30
- מכתר הספרות אנתולוגיה עברית מאת ו. ח. מביוב 2.40
- נטיעם כריסטומטיה מאת א. ז. רבינוביץ 1.30
- עדן הילדים כריסטומטיה עברית עם הרגום המלים באשכנזית מאת ו. ח. מביוב חלק ראשון 2.10
- עדן היידיים מאת הג"ל חלק שני 1.80
- פיקי הלמוד כריסטומטיה הלמודית מאת א. ל. ביסקא 1.10
- מנכורי האומה תולדות ישראל ע"י ביוגרפיה מאת ש. ברמן מעזרא ונחמיה ער אבן עזרא 50 נומרן בל נומר א 16.—
- פרקי אבות עם הרגום עברית בעברית מאת ש. שטיין 1.80
- תולדות היהודים היסטוריה פופולרית מאת יעקב פֿרענקל בששה חלקים, חלקי א. ב. ג. כל אחר 1.30
- דיטא חלקי ד. ה. ו. כל אחר 2.—
- תולדות עם ישראל כלו מנוקד מאת א. ז. רבינוביץ חלק ראשון 1.30
- דיטא ח"ב 1.50
- דיטא ח"ג 2.50
- אוצר הלשון העברית מאת ש. נ. כהנובסקי 2.60
- דקדוק לשון עברית מאת שד"ל . . . 1.30
- דקדוק חדש מאת עפשטיין 1.60
- חניכה בפירמט גדול עם ציורים רבים מאת א. בן אביגדור 70.—
- מפה ארץ ישראל גדולה ורחכה ומצורה כצבעים שונים בעברית 1.60
- הכריכה על כל ספר למוד 20 הלר.
- הכריכה על מנכורי האומה בשתי כריכות טובות ויפות 1.50 קרָאָנען.
- מורים, בחי ספר, מוכרי ספרים מקבלים רכט הנון.
- כל מי שיקנה בעד 10 כתיים למחיר הקצוב פה דוקא יקבל לתשורה את "שירי כיליק" ב"ה הוצאת "תושיה".
- הכל אוכל לשלוח תיבה אם ישלחו הקונים דמי קרימה והשאר בוקיפה.

Abraham Robinsohn, Buchhandlung Stanislau, (Galizien).

M. Gutwirth, Bochnia Liefert Knochenmehl und Thomasmehl in jeder Gehaltslage zu sehr billigen Preisen.

האטעל ורעסטוראציען כשר כבעיב יהודים של שלום אהרו ראוענטאל בלבוב רחוב רועניצמא 13. טערעפאן נ" 1314.

Wyd.: Naffali Hof, S. M. Lazer. Odpowiedzialny Redaktor: S. M. Lazer Drukarni S. L. Deutschera Podgórz

מנורות להנחה

פאן עכטען זילבער נוכט צום אוינטערשייען, א. צ. 1 מנורה אויס עכטעס כינא-זילבער גארנאמירט פיר עהל ארער קערצען נור קרָאָנען 3; 3.50; 3 שטיק נור קר. 9.75. רעטמאָ מיט האָהער ריקוואנד פרימא פֿערנאָלרעט נייעסטע פֿאַסאָן נור קר. 7.25. רעטמאָ רייך פֿערציערט פֿיער פֿערנאָלרעט גאנץ נייע פֿאַסאָן מיט פֿאָי גראַרע וויא עכט זילבער נור קר. 9.50. רעטמאָ מיט פֿאָס אויך פיר דאָס נאָנצע יאהר אלס לייכטער אויף שכת צו כעניצען 45 צמ. הויך נור קר. 9.25.

A. Kapelusz, Krakau

ul. Starowiślna 42.

אויטוויש געשטאטמעט, אויך געלד רעטור.

Bücher-Lieferung gegen Monatsraten!

- Graetz, Gesch. d. Juden 13 Bde.
- Meyers, Convers. Lexicon 20 "
- Brockhaus 1908 " " 17 "
- Spamers, Jll. Weltgesch II "
- Brehms Tierleben II "
- Leixner, Literaturgesch. 4 "
- Kaufm Bibliothek 5 "
- Weltall und Menschheit 5 "
- Allgem. Naturkunde 10 "
- Sämtliche Klassiker (illustr.)

Alles in neuesten Auflagen, prachtvoll gebunden liefert solventen Personen gegen Monatsraten von K 5.— aufwärts:

A. WEISSMANN Podgórze (Galizien).

Kaufm. Fern-Unterricht!

בוכיהרוינג (אללע מעטאָדען) האנדעלסקאררעספאָן-דענין רייטישע שפראכליכערע קויפס. רעכנען. האנדעלס-א וויכטעלרעכט, ווארענקונדע, געאגראַפֿיע, שעשרייבען וועלטגעשיכטע, עם פֿערנאָנטאָ-וועלטשפראכע סטענאָגראַפֿיע (אללע סיסטעמע) א. ו. ו. קאָנן יעדערמאָן אָהנע בעזאָנערע פֿאַרקענטניסע אים ברועליכען וועגע אונד אין קורצער צייט גרינדליך ערלערנען. — האָנאָראַר מאַססיג. — כּי נליכצייטיגער טיילנאָהמע אָן 4 לעהר-פֿעכערן.

Stenographie gratis

אנפֿאָנגען נור געגען רעטורקארטע. פֿראַסעקטע K. 0.50 פֿראַכעבריעע K 2,50 פֿראַנקאָ. ערפֿאָג נאָראַטירט!

Erstes commercielles Unterrichts-Institut.

Abteilung für briefl. Unterricht

A. WEISSMANN, Podgórze-Krakau H-E.

Erstes und Grösstes

Grammophonhaus

JOSEF WECHSLER

Engros & Endetail

Lemberg, Sykietuska 2 Krakau, Grodgasse 71

גענעראלפֿערטערער דער גראַמאָפֿאָן אַקציען-געזעלשאַפט

מיט מאַרקע "שרויבערער זנגעל"

גרעסטעס לאַגער פֿאַלנישער, רייטישער, העברעאישער אינד יורייער פֿלאַטען מיט מאַרקע, ענגעל, 20 000 פֿראַטמען ערסטערסטער קינסטלער

שטעטס אָס לאַגער

רעפֿראַטירטוילע אונד ווערקשטעטע אָס אַרטע כּעסטע אים-טוישבעדינגונגען. — פֿרויקאָטאלאָגע גראַמאָ אינד פֿראַנקאָ. לעמבערג, טערעפֿאָן 2033/II. טערעפֿאָן 641.

Hotel Katz

Rzeznicka 7, Lemberg

טעלעפֿאָן נימער 1360

הוא האכסניא והמסעדה שלו, שהיתה כמה שנים ברחוב רייטאנא ועתה נעתק הלום והוא בחדרים מרווחים ונאכלי מערנים עדוכים בהכליה הכשרות והנקיה לאחינו ב"י החדרים, אף למהדרין מן המהדרין. יוסף כ"ץ.

דאס בעזאנדערס פֿעררעסליכע, פּאן דער ק. ק. שטאטטהאלטערייא קאסנצעס-יא-נירמע, קערעט-אינפארמאציע-אנס-כיראָה

„KREDITSCHUTZ“

(M. Horowitz) in Stryj.

ערטיילט פרעציען אוי פֿראַכטע אויסקונפ-מע איבער פֿירמא אינד פֿערוואַנען אין אללען אייראָפּעאישען שטאאטען. אינצעלנע אן-פֿראַנען זאוווי אבאָנאמענטס פֿיר אן-פֿראַגע-בלאָקס ווערען קולאטמעסט בע-רעכענט.

ISIDOR KRIEGER

Friedland bei Mistek (Mähren)

פֿערענדעט פֿיהרכאנס-אונד פֿיאָקע-פיימישען אויס פֿירמא קערן-רֿעֿדער גע-שניטמען צו כיליגסטען פֿרויען. פֿערזאנד פֿער נאכנאָהמע.

גענוע-פעטט.

רָאָהעס אונד געקאכטעס פֿערוזנערט

כשר טעגליך פֿרישעס וגם לפסח

Juda Zins, Husiatyn, (Galizien)

פֿרייע אינד הבשרים מהרנים הגאונים מבערוואן, ספרעמיטרא ומסמרי זענדע אויף פֿערלאנגען.

Sie verdienen

ohne Kapital

viel Geld!!

wenn Sie einen grossen Bekannntenkreis haben, mit der Einführung eines neuen patentierten Hausartikels. Gefl. Anfragen sub »Rentabel« befördert

Rudolf Mosse, Wien, I., Seilerstätte 2.

ידיעה שלמה ומקפת בספה העברית לכל מקצועות יולד כל חסד, בין שהיא מתחיל, בין שיש לו כבר - ידיעה מוקדמת הטובה -

בל"ב מכתבי הוראה

הכוללים בקרבם חלק הגון מן הסדרות אשר זכרונן ומה כל הדקדוק מתחלף ושר סיפי עם חנוכים רבים מאלד זכתיבה, פרוספקט מפורט חנוס, מכתב לדוגמה כתר חסד, הורש פרוספקט ומלס 25 הלר במרקחות יקבל גם הת הפער, תמונות ומפוסים המכל שלשים ספורים וליורים, מחיי היהודים בגליליה, ספרים:

שבה וואלאקאווסקי קראקא Miodowa 16. Postfach № 119.

Newyorker Germania

LEBENSVERSICHERUNGSGESELLSCHAFT.

Versicherungsstand am Schlusse des Jahres 1905 K 539,686 228.— Stand der Activa laut Bilanz Ende 1905 176,528,370.— Einkünfte von Assekuranz Prämien und Zinsen 1905 50,748,986.— Ueberschuss vom Jahresumsatz K. 2,215,336.— 13,934,003.— Reserven v. früheren Jahren für Dividende „ 11,718,617.—

Folgende Vorteile bietet die Newyorker Germania ihren Versicherten:

- 1) Sie gewährt die ersten Dividenden schon nach Ablauf des ersten Jahres;
- 2) die Policen behalten ihren Wert nach 3 Jahren der Ausstellung sogar wenn die Versicherten durch Selbstmord oder Duell starben, und auch in Fällen, in welchen der Antrag objectiv falsche Deklaration enthält;
- 3) Reise um die ganze Erdkugel unterliegen keinen besonderen Prämien;
- 4) ebenso brauchen im Kriegsfall die zu den Waffen Berufenen keine besonderen Prämien zu zahlen;
- 5) nach 3-jähriger Versicherung kann der Versicherte, bei Einstellung weiterer Entrichtung der Prämien, über die Polizza frei verfügen, gemäss der in der Polizza ersichtlichen Instruktion.

General-Agentur für Westgalizien

Sigmund Gleitzmann, Krakau

Jasnagasse 5.

Agenten unter günstigen Bedingungen gesucht.